

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Poggii Florentini Oratoris || Clarissimi, Ac Sedis Apo.||
Secretarii Opervm ||**

Poggio Bracciolini, Gian Francesco

Argentinae, 1513

VD16 ZV 12623

Orationvm Liber haec habet

urn:nbn:de:hbz:466:1-14341

IN FUNERE CARDINALIS FLORENTINI
 POHGII FLORENTINI ORATORIS CLARIS-
 simi Orationū Liber. Et prima in funere D. Fran-
 cisci Cardinalis Florentini habita.

T si plurimo luctu doloreq; impediatur P. C. quem
 ex optimi pstantissimiq; viui morte unavobiscum
 suscipio: in non doloris tantū mei/quantū officia
 tionē me habet optet. Celebrat hodie sumus hois
 sanctissimi/deoq; optime meriti: gl'esi hoc
 loco deessem/vereor ne ingrati nomē subire. Itaq;
 in publicū munus/qd' ex. emū a nobis mortuo p
 statur: estimati mihi etiā priuatū aliqd' honoris
 se a d'icendū. In quo si vobis minie fatilicet: nū
 quid illius amplitudini q̄ maxima est debeat. Sed
 quid facultas mea dicendo cōsequi possit / animū
 q̄so aduertite. Illud em̄ arbitrat' sum: cū hęc que
 in mentē veniūt paucis recensuissim: & satisfaciū
 rum me desiderio meo: & simul q̄si materiā quan

dam p̄biturū reliquis maiora atq; ampliora quædā dicendi. Non em̄ utiſſimo ge-
 nere orōnis/nō mediocri eloquentia v̄tus sūra cōtenta est: sed postula t excellētis
 geniū/atq; exquisitū & eximū dicendi gen̄s. Nam per immortalis dei religionem
 cuius hic fuit propugnator accenimus: quis nisi singulari ingenio & eloquētia pe-
 ne diuina/illius possit in omī vita laudes non solum ornare verbis/sed enumerari
 one complecti. Multos vidi: multos cognovi ip̄e ætatis nostræ excellentes viros/
 qui p̄diti essent unaquap̄i virtute singulari: in quo vero omēs virtutes/ōm̄ vim
 suam expressissent / præter hunc cognovi neminē. Nam siue studia doctrinæ / &
 omnem scientiam rerum quam sapientiam vocant: siue prudentiam / humanita-
 tem/fortitudinem/ liberalitatem/gratitatem morum quæſieris/ & vitæ integritate
 tem: proculdubio nullam reperietis cum hoc viro (pace aliorū dixerim) ne bono
 go quidē interuallo comparandū. Quare a vobis peto P. C. ut cum pauca de ip̄i
 us vita & moribus prout tempus fert dixerō: me de virtutibus suis dicentem be-
 nigne sicut cepistis/attentēq; audiat. Ortus est Franciscus ex Patauio ut hinc
 urbe inter Italas longe antiqua & nobili: parentibus honestissimis ac se dignis.
 Quorum diligentia sanctę domi nutritus: cum primum per ætatem licuit/ ip̄o
 te sūra totum se litteris dedit. Et cum varia essent genera discendi in quibus multa
 cum laude posset versari: tamē præclarissima atq; utilissima vitæ mortalū cum vi-
 deret iuris scientiā/ac legum: omnē suam curam ad illas contulit atq; in eis ita ex-
 cellens euasit: ut non solum nostri/ sed etiam superioris temporis homines longe an-
 teiret. Nec tamē alia studia neglexit. Nam propter acū mentis atq; ingenij/ ad-
 didit quoq; ad legum scientiā & reliquarū artium cognitionē. Adoleſcentiā tanta
 modestia cōposuit: ut iuuenili ætate autem obtineret senū. Lasciuia omēs & blā-
 dimenta corporis/ quæ illa secum fert ætas: a deo est aspernatus/ ut perpetuā ele-
 gerit seruaueritq; castitatem. In quo non mortalitū/ sed cœlestiū imitatus est naturā.
 Cum vero ad virilem ætatem peruensset: existimans non solum sibi se natū esse/
 sed procreatū quoq; ad utilitatem cæterorū: palam cepit docere: non tam quæſitus
 gratia: quem semp̄ ille contempsit/ac pro nihilo habuit: q̄ officij & cōmunis utili-
 tatis: quo laborū suorū fructus ad multos pueniret. Igitur ex ip̄ius schola veluti
 ex uberrimo fonte sapientiæ/innumerabilis præclarissimi viri emerſere. Concur-
 rebant ad eum undiq; ex toto fere terrarū orbe qui recte sapere volebant: quia nō
 solum noticia legum/quod ip̄m erat fatis: sed quod est egregius vitę exemplo

Ortus car.

Studiū eius

vitę castitas

trebantur. Natis enim ad decus & honestatem vir sanctissimus: in primis habuit precipuam curam virtutis colendae: nec minorem vitę bene agendę rationē habuit: quę comparandę doctrinę. Summa integritas / continentia / grauitas / vitęq; moderatio adeo in omni vitę decorum illud seruauit: ut ne leue quidem dictum fas ēt inue in eo reperitur indignū viro bono & graui. Natura fuit demens: ut qui nihil tam obliuisceret quę iniuriam. Mores faciles ad lenitatem prouisi. Nam seueritatem magis ex disciplina contraxerat / quę natura. Benignitate atq; humanitate fuit tanta / ut omnium videret quasi cōmuni parens. Patuit semper ad eum aditus / etiam minimis. Audiēbat benigne omnes: comiter respondebat. Vultu erat grauis / sed cui inesset multę banitas. Sermone lepido ac facundo: quo usq; adeo delectabatur: murmur ex eius ore melle dulcior (sicut de Nestore inquit Homerus) fluere videbatur oratio. Amavit sępe facetias ac iocos verborum / animi relaxandi grā. Nam vel ludendi / vel exercendi corporis nullam habuit curam: præter quę iucunditatem in adolescentia ad valitudinē aliquando / idq; modice indulisit. Beniuolentiā in discipulos suos tantam ostendit: ut quos videret pronos ad virtutem (nam virtuosus hominem se præbuit acerrimū) haberet loco filiorū: quos fouebat / erudiebat / enutriebat non secus ac boni frugisq; parentes solent. Quod autē meo iudicio plurimū ex illi mandū est / simplex fuit & apertus: nullius rei simulator aut dissimulator / sed cultor veritatis. Vnde illud Socratis semper in ore habuit: facile homines ad virtutem euasuros / si tales esse cōparent quęles vellent videri. Cibi fuit parcissimus: & modici somni. Nam lucubrabat assidue lectioni intentus. Tēpus em per se cōcordiā diffuere nō sinebat. Præter hæc disputabat frequenter in scholis ingenij acutiendi grā: quo studio & diligentia incredibile est rerum omnium scientiā cōsecutus. In hoc octo & videri dicitur versatus: cum eius nomē longe lateq; ferret. Erat autē ingens tum prudentie / tum probitatis sue cōstans fama. Eos etiam qui nunq; eum vidissent / ad se diligendū alliciebat. Igitur pellectus est Ioānes qui tum erat pontifex maximus: ut eum ne quicq; tale expectantē præficeret ecclię Florentię: ecclię in quā eius virtus quę inter ceteras potissimū floreret: ut non tū episcopi nomine eum cōhonestare vel leuideret / quantum titulo magnificentissimę ciuitatis. Cui a deo charus fuit: ut nūc quoq; Francisci episcopi nomen in ea sit celeberrimū. Inde cōsiderans pontifex non satis esse factū vel virtuti illius / vel hominē cōceptę opinioni: apud Cardinalem appellauit Florentinū. Et quod multi precibus / diuitijs / ambitione / qdam nobilitate & virtute maiorū / nonnulli nomine adipsū cū: hic virtute propria adeptus est: cum hanc tam insignem dignitatē nullius in cessione / ultro ad eum Pontifex detulisset. Nam in quo virtus erat / reliquę vero omnia adesse putabant. Non em postulantibus amicis / nō partem cōrenti / nō imaginibus maioris / non opibus tributū est decus illius honoris: sed sapientię / virtuti & sanctimonie vitę: quibus tunc Romana ecclia permaxime indigebat. Magna laus accessit Pontifici: cum intelligerent homines in virum bene meritū (quod raro admodū videmus fieri) collatam esse amplissimā dignitatē. Illa quidem vere appellat dignitas / quę confert ultro in hominem dignū: non quę precibus aut potio est emendicata. Hinc misericordiam eius viri probitatē cognoscite. Solent hi sublimēs honores ac subitanei paulū inflare homines / & insolētiōres reddere. Difficile est em in rebus secūdis ac magna licentiā non egredi officij metas. Adeo qdam efferruntur: ut nedum alios / sed ne se ipsos qdem satis cognoscant: priorū familiaritatē obliuiscuntur: nec comparant nouas. Non qui ipsi sint respicientes / sed quid possint: non bonorū ac malorū / sed diuitum & pauperū discrimen habentes. Ita priores mores exuunt: ut merito Circes pocula sumpsisse videantur. At vero Franciscus noster longe absuit ab istorū peruersitate. Nihil de anteriori consuetudine immutauit. Nihil elatus est. Cōseruauit se integrū. Humanitatē vero / clementiam / ac liberalitatē etiam auxit. Nam quo plus poterat / eo diligentius incumberebat: ut

Socrates

Eps Florentinus scus

Cardinalis appellatus

IN FVNERE CARDINALIS FLORENTINI

plurimis ferret fructum. Tunc em maxime bonitatem exercendam esse dicebat
 cum bene agendi partem haberemus; quae raro Principibus deesse solet. Vere
 res amicos adeo dilexit; ut ne quorundam imutatione animi ipse suum mutante
 dignitatem auctam esse dicens non personam. Non in fastu; non in pompa & ostentatione
 decorem dignitatis sitam dicebat; sed placabilitate animi ac mansuetudine.
 Itaque is unus erat maxime ad quem docti homines; & musarum amici sine fastidio
 stomacho possent adire. Huius si vellem sigillatim discutere actiones suas; & laudatores
 quos pertulit tum pro multorum salute conseruanda; tum pro communi causa
 Christianorum recensere; longa mihi esset habenda oratio. Illud praeterea vereor ne
 quo plura enumerem illius beneficia; eo magis recrudescat dolor; qui & me impediatur
 a dicendo; & vos reddat in audiendo tardiores. Quia obrem pertranseo
 ea quae ad singulos spectant; & cum alio festinet animus; ea solum percurrat quae
 pertinent ad publicam causam. quae licet vobis sint notissima; tamē absque ignorantie
 culpa nequeat permitti. Nam simul ut est factus Cardinalis; videns se in publico
 concilio conuocatione delectum; omnem quoque meditationem suam in promotione
 causae publicae collocauit. Quod & multis in rebus antea ostendit; & tunc praesertim
 cum ad deligendum locum pro presenti concilio missus est. Nam fuit in primis
 auctor huius loci statuendi; qui discordijs & dissentionibus fidelium fatalis esset futurus.
 Quia in re licet paulisper eum opinio sua fessit; tamē non rerum extenuationem
 agenda sunt consilia hominum; sed ratione. Nam ut Cicero dicitur; obibat; Recta sententia
 ne iniuncta quidem causa vitupanda est. Ille tamē qua mente delegente hunc
 locum postea designauit; cum neque aperta odia multorum; neque quorumvis dissimulationes
 extimesceret; quo minus institutum iter ad ecclesiae unitatem prosequeretur. In
 quo utinam plures nactus esset imitatores constantiae; siue non hic tam diu haesitauerit
 remus; sed loco constituto. Cum iam temptus praescriptum propinquaret; Pontifex
 autē partim dubitare videret; partim tergiversari; quae cohortationes suae fuerunt
 quae preces; quae monitiones; cum se solum huc venturum diceret; ne falleret promissam
 fidem. Quo postquam ventum est; quid ab hoc praeter missum; quid non actum
 summa cum diligentia; ut he radices scismatum quae longius creuerat; funditis eisdem
 leretur. Nullum tempus ab hoc negotio sibi vacuum dedit; nunquam desinit; nunquam
 cessauit sollicitare; instigare; exequi omnia quae essent ad pacem; & discordiam submo-
 uendam. Eius praesentia tamen in omni re valebat; ut nihil agi posse videret ubi ipse non
 esset; qui & celeriter res animo comprehendere; & facilliter posset concilio explicare.
 Itaque deputabat fere ad singula; verbaque eius pro sententia habebant. Illud vero
 summe laudabat; quae ea quae multi varijs ex causis dicere nesciret; solus hic apte lo-
 queretur. Nemo enim liberius in hoc concilio locutus est unquam; nemo fidentius. Deum
 plus verebatur quam homines; animae salutem corpori preferens. Huius tantum in rebus agendis
 valuit auctoritas & sollicitudo; ut si verum fateri volumus; necesse sit pontifi-
 cam partem exoptatissime unionis; quam manibus ipsis iam tenemus; nos huius
 viro acceptam ferre. Qui cum haec tam ampla iecisset fundamenta; praescribebat summo
 studio inceptum opus; atque id magna ex parte sua impensa absoluisset si longior
 fuisset vita. At illud cum superioris premegeisset; optime in extremi actus ut
 boni poetae solent perfectione laborantē fata interceperunt. Nec vero dubium est
 quin si vixisset diutius; summo sacerdotio functus esset. Nam omnes summi in huiusmodi
 mediocres culmen illud pontificium ad eum uno ore deferebant; illum maxime dignum
 asseuerantes; qui ecclesiasticae rei publicae gubernaculum teneret. Exponebat
 vobis breuiter eius vitam tum bene institutam; tum exactam sanctissime. Nunc
 ad reliquam partem quae mihi de virtutibus suis proposita erat veniendum est. de
 quibus tamē parce ac modice dixeram. Nolo enim causam agere virtutum; sed Praesertim
 disci propriam bonitatem exponere; ut & honor debitus sibi reddatur; & reliqui ex

CICE.

De constantia
& integritate eius.

hac vultum suarum cōmemoratione incendant ad gl'iam, Hartum cum aliq' dicitur a sapientibus in agitatione mentis versari / & veri perspicientia: aliq' in actibus omnibus Franciscus facile tenuit principatū. Nam & sapientia & prudentia fuit tanta / quāta huius seculi nemo fere alter: ut oēm vitā cursum ad honesti nominem duxerit. Primū quidem omne doctrinarū genus / quibus fuit peritissimus: Rhetorū pcepta summopere didicit: tantāq; a deo est in dicendo facultatem: ut orator bonus haberet / etiā ab his qui aures in ea refatis habent eruditas. Audistis em̄ per sepe illum verba faciētem: etiā ex tempore: quæ magna est in oratore difficultas. Audistis non oratōem / sed quasi fluitum quendam redundantē: tum verborum copia / tum grauitate sententiarum. Huic adiecit ornamenta gratia / & poetarum & historiarū cognitionem: quos magis tenebat memoria / q̄ hi qui totam in illis ætatem cōsumūt. In logica vero cum multum operæ posuisset / contulit se ad philosophiā: ex qua iuris disciplina ut Ciceroni placet haurienda est. Et cum uniuersam percepit: tum eam partem maxime quæ pertinet ad mores / & qua boni efficiunt viri: cuius institutis om̄s actiones & priuatas & publicas accōmodauit. Hinc vertit se ad Theologiam: in qua tantū studij posuit / ut doctissimus in ea uinis compararet. Reliquis artibus quæ liberales dicuntur tantum indulsit temporis: ut de eis posset diserte copioseq; loqui. Erat em̄ in ipso summa vis ingenij / memoria permagna: legendi vero tanta cura ac sollicitudo: ut quicquid oculis a publicis priuatisq; negocijs superesset / id totum in lectione cōferret. Sed omnia mihi rite consideranti genera studiorum / nihil nobilius / nihil maius uideret ei tribui posse: q̄ scientia iuris & diuini & humani: quam præ ceteris tanq; peculiare fundum excoluit atq; ornat. At quantū profuerit tum singulis / tum uniuersis qui delectantur legibus: præsertim pontificijs / declarant cōmenta ipsius edita in eam facultatē: adeo comprobata omnium consensu: ut non interpret iuris / sed tanq; Solon conditor legum fuisse uideat. Quæ ex re una immortalē sibi gl'oriam & sempiternū nomen paratū uidemus. Nihil præclarius excogitare potuit uir sapientissimus / nihil diuinius: q̄ nobis eius artis difficultates patefacere quæ maxie salutaris & usui mortaliū esset necessaria. Nam sic habetote P. C. certum esse atq; exploratū: oēm vitæ nostræ rationem & actionemq; legum scientia & disciplina cōtineri. Nulla qui dem societas hominū / nulla coniuñctio / nulla ciuitas constare posset: nisi guberarentur legibus: quæ recte consueuerūt a sapientibus appellari moenia ciuitatū. Itaq; in eis qui plurimū excellent / permagni uiri haberi solent. Pulchrum est enim & gratum omnibus: ut refert M. Tullius: in ea scientia laborare quæ sit multis profuturā: quæ iubet ea quæ faciendā sunt: prohibetq; contraria. Ipsarū quoq; utilitatē ipse Tullius alio in loco maiorem immodū extollit. Inquit em̄. Hoc est uinculū dignitatis qua fruimur in re publica: hoc fundamentum libertatis: hic fons æquitatis. Mēs & animus / & consiliū & sententiā ciuitatis posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente sic ciuitas sine lege suis partib; / ut neruis & sanguine & mēbris uni nō potest. Legum magistri magistratus / legum interpretes iudices: legum deniq; omnes serui sumus / ut liberi esse possimus. Quorsum igitur hæc tam multa de legibus: ut intelligant omnes quantas gratias debeamus ei iure qui ferme vitā oēm occupauit / tum in docendis legibus: tum in earū obscuris atq; ambiguis sensibus enudandis. Neq; tamen legum magis q̄ morum fuit magister: nec iuris obseruantior q̄ æquitatis. Docuit autem quod potuit uiuens. & cum cerneret vitæ tempus breue ac incertum: rerum uero difficultatem permagnam: effecit ut doctrinæ suæ extarent monumenta: quibus facilius pateret ad discendū uia. Dixi de studijs scientiarū uenio nunc ad eam quæ una uirtus est in hoīm societate maxime necessaria / Prudentia scilicet: quæ hunc maxime illustrauit. Quis em̄ in exquirēdīs eius.

Nullius scientiæ experitem fuisse,

Legū laus,

Tullius

Prudentia eius,

dis consilij acutior fuit: solertior in capiendis: Erat in eo usus atq; exercitatio rerum plurimarū incredibilis. Multa tenebat preteritorij monumenta: antecedentia connectens presentibus. Quid in re dubia factū esset opus/facile cōiiciebat. Nemo ad eum consultor a dicit (plures autē quotidie accedebant) quin sibi bene consultum putaret. Erat animus in consulendo liber omni cupiditate ac perturbatione vacuus. Itaq; tantam fuerat auctoritatē ex eo cōsecutus: ut si forte errore aliquo (prout fert fragilitas nostra) paululum laberetur: tum proinde acciperent ad factum id esset summa cum ratione. Concepta erat opinio prudentiē longo tempore obstrueta: ut omnia ab eo optimo atq; exquisitissimo consilio & dici & fieri parerentur. Quare auscultabant ipsius dicta tanq; oraculi cuiusdam omnia modo & ratione metientis. Iustitiā vero virtutum omnium parentis (ut eas quoq; precantia quæ posite sunt in actione vitæ) amantissimus fuit & carissimus. Nihil ab eo inique dictum reperitur: nihil impie factum. Vixit ad proscriptū rationis. Numq; deflexit mentem ab equitate: numq; progressus est longius q; honestas dicitur. Fidem semper inuiolatam seruauit. Neminem lesit unq;. Nullum afflicto iniuriarum tunc quidem cum esset laesit. Quin multos ab iniurijs tutatus est. quos honoris causa taceo: qui nisi his obtulisset/ingenti fuissent afflicti calamitate. Hac enim erat præcipua ipsius & magna laus: ut nihil sibi antiquius existimaret q; oppressorum causam suscipere ac tueri. Quid loquar de liberalitate eius ac beneficentia: Vereor ne quis sit iniquus probitatis iudex: qui forte putet me offendēdi ingenij causa: hæc tam multa de Francisci virtutibus dicere. Atqui ita me omnipotens auctor Deus: ut vere & ex animi sententia loquor. Nil simulatū profertur: nil fictum. Narrantur ista a me/ & quidem debilius q; rerum maiestas ac pondus requirat. Negem enim esset quicq; tam magnificum dictū/quin id virtus superasset sua. velut hæc de qua loquor liberalitas maior erat/ q; a me verbis explicari queat. Non solum familiaribus subuenit & amicis quos senserat premi egestate: sed ignotos quoq; subleuabat. Bona eius erant proposita omnibus: præsertim his qui bonitatis speciem aliquam præ se ferebāt. Scio enim esse nonnullos ex his qui sunt quos inuita pecunia: cum eos admodū raro vidisset. Nulli postulanti denegauit. Inuitabat quoq; sæpius ad petendum quos suspicabatur indigere: seipm defraudans & vitam suam/ ut sustentaret inopes. Non enim abudabat opibus ut scitis / sed charitate & misericordia: quibus eos qui dicunt ditissimi superauit. Nullam rem magis detestatur q; auariciam: quam malorum semen omnium & causam esse dicebat. Illamq; Ciceronis sententiam usurpabat sæpissime. Nihil esse tam angusti animi/ q; amare diuitias. Nihil honestius magnificentijsq; pecuniam contemnere si non habeas. Si habeas: a liberalitate beneficijsq; conferre. Græco etiam prouerbio utebat. Amicorum inter se cōmunia omnia esse. Itaq; erat quasi quoddam asyllum/ ad quod pauperes omnes honeste confugebant. Nam in referenda quidem gratia fuit diligentissimus. Imitatus agros fertiles/ qui plus semper reddunt q; acceperunt. Iam vero modestia mortui/ victus temperantia/ cōtinentia vitæ ita in eo vigeant: ut numq; ne paruula quidē nota eius fama labefactaret. Sobrietas peculiaris erat. Domus sue frugalitatem magistrā & ducem habuit composite viuendi. Non sumptuosas conuiujs operam dabat non indulgebat delitijs: non luxui/ sed temperantia & moderationi. Vtebatur quidem victu ornate: sed cōmuni. Paucis erat contentus & his quæ essent ad naturæ sustentationem. Non arbitrabat se natum ad passum & seruitutem ventris: ut plerq; ex maioribus videmus: sed ad laudem & gloriam & honestatem. Voluptates autem corporis (quas Plato malorum effas appellat) exhorrebat in omni vita/ tanq; exitialem ac perniciosam pestem. Nam omnia moderantiam grauitatemq; tantam seruauit: ut nullum verbum ex eo prodiret non graue/ non plenum honestatis/ non dignum summe auctoritatis viro. Antea

Iusticia
eius.

Cicero.

Plato.

te nunc ad eam quæso/quam vos ipsi aperte conspiciebatis fortitudinem animi & constantiam. Nam si fortis est & constantis viri/non perturbari rebus asperis: sed prudenti animo uti & consilio: ut sapientes volunt: quis eo fortior/constantior reperiet: qui nullum horruum discrimen: nullum subterfugit periculum: nullam vim excutit: ne tunc quidem cum multi timerent/quo minus mente imperterrita constans & firmus esset in his rebus quæ sibi honeste videbant. Metus sæpe iniectus est: nunquid tamè ad eum peruenit. Homo ita erat ad virtutem institutus: ut neque fleeret precibus/ neque terrore ab recta sententia posset deturbari. Mitto vetera multa quæ longum esset referre. Quid ille paulo ante vobis inspectantibus fecit. Memè totè illius turbulentissimi diei P. C. & eum ponite ante oculos vestros illius temporis ut vere dicam tum illi: cum frequentes omnium ætatum/ordinum/nationum homines in illam concionem convenissent. Reuocate animis vestris grauitatem rei (de suprema enim salute agebatur) dissensiones & varias multorum sententias ac non nullorum trepidationem. Quis enim fuit vultus: quanta significatio animi & constantie: qualis illa oratio: quæ plena dignitatis & prudentiæ: Cum nunc moneretur: nunc hortaretur: nunc arciter obiurgaret eos/ quorum opera hi discordiarum fluctus excitabantur. Stupebant omnes: admirabant tantam vim dicendi fuisse in eo: quem propter aduersam valitudinem vix loqui posse credebant. Cygnea vox illa fuit: & futura: mortis presagium. Nam dixit luculentius quàm antea unquàm. Et postremis verbis clamans inquit: eam orationem suam fuisse testamentum: cum sese ita comparasset: ut in unitate ecclesiæ vellet animam profunderè. O virum ingentem/ & fama dignum immortalis: quænam tanta esse posset copia dicendi: ut te digne oraret pro meritis operum tuorum. Tu per fugium calamitosorum/ subsidium in optum/ bonorum sustentaculum fuisti. Tu splendor Italiae/ decus nationum/ ornamentum concilij/ lumen sæculi extitisti. Tu sanctissimum omnium virtutum exemplar ostendisti. Quid reliquis agendum esset exemplo tuo/ & vitam præclaram ipsa morte reddidisti: eorum gloriam & laudem adeptus qui quondam pro salute patriæ mortem obiere. Sic enim existimandum est P. C. continuis laboribus ac vigilijs quos nimios suscepit in ista reipublice procuratione/ & ultra quàm ferre possent ætatis suæ vires hunc virum succubuisse. Ex quibus cum in grauissimum incidisset morbum: victus amicorum precibus/ delatus est ad balnea vix respirans. Vbi cum paululum recreatus videretur/ non expectauit firmam valitudinem: redijt ad officium suum & labores consuetos. Nam tum flagitabat ab omnibus rebus suis: tum scelus putabat se commissurum/ si vltimo tempore deesset publicis comodis. Itaque redijt: & adeo inanis virum: ut opus esset si quem ad locum proficisci vellet/ aliorum manibus sustentari. Videbamus pallorem vultus: oris macilentiam: ac totius debilitatem corporis: non ut hominem velut simulacrum viuentis/ & tanquàm spirantis effigiem aspiceremus. Mirabantur quàm in membris adeo infirmis/ tam firmam vigere mentem. Sed superabat animi vigor corporis imbecillitatem: & sibi pulchrum ducebatur eo certamine oppetere/ ex cuius victoria pax orbi terrarum parabat. Itaque cum vis morbi ingravesceret in diem: nullam autem sibi requiem daret: nihil sibi parceret: nihil indulgeret/ vigilando/ consulendo/ laborando: mole rerum ac lacessitudine confectus expirauit. Atque ita expirauit ut nequeam recordatione illius temporis quo reddebat animam continere lachrymas. Oculis ipsis & aspectu nos hortari/ & lachrymas quas plurimas fudit comones facere videbatur: ut instar sui causam publicam susciperemus. Quo tempore eum nemo vidit quin uberrime fleeret. O diem calamitosum & moestitiae plenum quo te amissimus Franciscus: & quem amissimus virum. Miserrum me atque infelicem quid agam: quid clamem: aut querar/ tali orbatus patre. Miseros etiam tuos omnes ad quos deferebat tam crudelis nuncius mortis tuæ. Sed nos miserrimos qui aspectu ipso torquemur/ luctu &

Fortitudo
& constantia eius

Occasio
mortis eius

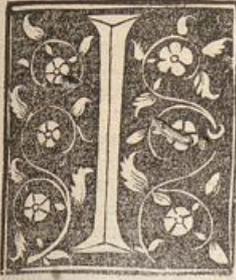
obitus eius
deploratio

IN FVNERE CARDINALIS FLORENTINI

mœrore confecti. O flebilem fragilitatis humanæ cōditionem; te ne amplius aspiciamus: te ne chare parens amplius videre/audire/colloqui non licebit: Tu ne a nobis tam subito eniperis: O rem mœstam & acerbam intuebor: Intuebor salē dum adest; neq; a te oculi dimouebuntur mei; quoad illud extremū vale dictum erit. Quid ego nunc vōs detestor: mortem acerbam/ & inexorabilem vim fatore: quæ tam impias manus in tam pium virum iniecitis: Vos ne in tanta mole agendorum/ in tanta expectatione rerum/ tam iniquo tempore tantum auxilium nobis eripere potuistis: Vos ne decuit nullorum hominū habere discrimen: Nōne fatius fuerat: cum tot nepharij/ improbi/ seditiosi (quorum magna seges per est cōspiciā) in hoc consilio versarent: qui omnia permisceant ac perturbent: nonne in quā hos omīs fatius erat perditum ire/ ex quorum interitu salus arabat orbi: q̄ hunc virum priuari vita ex cuius incolumitate salus omīs pot. aere videbat: Sed curiam tam lamentationes & fletum: non quidem nostra causa/ quibus perpetuo dolendum erit: sed illius qui hoc exutus concreto corpore & mortali/ cœlitum fruatur consilio. Nam si ampla patuit semper virtuti ad cœlos via: profecto animus sacer atq; immortalis/ omni cultus virtute ad cœlos euolauit: & in numero sedet beatorum. Nunc illud superest ad quod animaduertatis oportet P. C. ut quoniā vir hic optimus in rei publice munere interijt: eum quoq; publicis honoribus decoremus/ qui sint ad nomen posteritatis sempiternū. Et quoniā pompa funeris habet fatis digna non potuit/ propter difficultatem temporū: diligentior habenda est ratio monumenti. Curandum est enim si grati vobis: minus existimari: ut sepulchrum sibi ex publico ere aedificet q̄ magnificum: in quo scribatur breuiariū gestorum eius: prout solitum est fieri his qui pro patria occubissent. Superimponenda esset sepulchro aurea statua more prisorum: cuius in basi esset inscriptum. Parenti patriæ. Sed quia hic mos venit in desuetudinem: satis erit constitui sepulchrum/ ornariq; ad modum maiorum nostrorum: cum inscriptione honorifica quæ sit ad honorem ipsius/ & ad imitationem posterorum. Nam q̄uis ipse sibi viuis monumentum extraxerit: ære perennius: quod nulla unq; disturbatura sit vetustas: tamen gratitudinis vestre erit: in virum de vobis bene meritum vestri iudicij memoriam extare: ut una cum gloria sua vestriq; officij perpetuo sit fama coniuncta. Quod reliquum est/ vos oro obtestorq; Patres prius: ut illius virtutem imitari velitis in omni vita/ quem tantopere comprobatis. Deinde ut eius memoriam vestris animis defixis perpetuo conferuetis.

Sepulchri
extructio:

ORATIO FVNEBRIS II 99
 POGGII ORATORIS CLARISSIMI
 ORATIO SECVNDA IN
 funere Cardinalis, S. Crucis.

IN MAXIMO DOLORE PRESTAN-
 tissimi patres & acerrimo luctu/ quem ex optimi ac
 sanctissimi viri morte suscepi: hoc mihi solatiū mœ-
 roris videtur tribui: q̄ & ea proculdubio sim dictu-
 rus quæ summo omnium consensu/ summa appros-
 batione/ summo favore accipiant. Et in virtutibus
 amplissimis tanti viri commemorandis & si non de-
 bitum ac qualem facultas ingenij dabit honorem/
 sim in te omni cum laude exactissime præstaturus:
 accedet quod maxime ad viuientium spectat utilita-
 tem: ut in excellentium virorum exemplis & vita recen-
 sendis/ multi ad laudem & gloriam & suarum virtutem
 memoria incitent. Conferunt enim non parum

præclaris ingenij gesta præcorum ante oculos posita: quæ nobis subdunt tanq̄ cal-
 car/ ad incitamentum quædam ad eorum quos laudari videmus imitationem. Equidem
 existimo maiores nostros/ & orationes quæ olim in præclarorum funeribus habes-
 bantur: & imagines quæ præcorum memorie dicebantur/ non tantum defunctorum lau-
 des & gloriam ostendere/ quantum posteris consequendæ virtutis eorum exempla nos-
 bis præbere voluisse. Quæ huius nostri omni laude ornatissimo viro/ nullius gloria/
 nullius laudatione opus est ad eius vitam in hoc funere exornandam. Neq̄ hoc di-
 cendi munus tanta virtus desiderat: quæ omnium orationem quantumvis amplissimam
 superare videtur. Sua illam merita/ sua virtutum ornamenta/ sua sanctissime acta vis-
 ta/ mores castissimi/ sua in omnes pietas/ sua religio adeo illum ornavit: ut nullo sit
 opus externo adiumento ad laudem hominum consequendam. Quo mihi facilior erit
 orationis cursus: cui datur ea materia ad dicendum: ut non verbis ornare hunc homi-
 nem/ sed tamen quæ ab eo acta sunt referre satis esse pro eius meritis videant. Sed præ-
 fecto integerrimi ornatissimiq̄ viri vitam explicaturus: dum eius in me dum vixit
 charitatem/ in doctos viros benivolentiam considero: dum eius virtutem/ humanita-
 tem/ pietatem mente reuoluo: dum quo presidio ecclesie/ quo auxilio inopes/ quo
 adiumento boni sunt spoliati anima duerto: nequeo ullo modo quæ ultro etiam
 me invito in eius commemoratione effluunt lachrymas continere. Quis enim tam in-
 humanus/ tam durus vel ferreus potius esset: qui in talis tam laudati/ tam deside-
 rati communis patris memoria non moueat animo/ & ad fletum prorumpat. Quis
 est cum eum nobis/ qualem sæcula rara ferunt ereptum videat: non mente & animo
 congemiscat. Subtrahitur est nobis vir vita & moribus singularis: cui parem
 ætas nostra non protulit. Interijt: quæ non interijt/ sed ad meliorem profectus est
 vitam/ vir summa prudentia & sapientia præditus: vir religione insignis/ pietate
 præcipuus/ excellens integritate vitæ: de omnibus optime meritus: in quo nullorum
 quævis perspicaces oculi unquam locum maledicto intueri poterunt. Facultatibus ege-
 nos/ subsidio imbecilles/ consilio plurimos/ opibus singulos/ omnes patrio odio sub-
 leuabat: ut veluti parentem unicum bonorum ac calamitosorum refugium lugere & ge-
 mere compellamur. Verum quoniam tempus requirit: ut ad eius laudam commemora-
 tionem/ posthabita tantæ iacturæ querela veniamus: complectar paucis vitæ insti-
 tutionem & mores eius: ut & ea quæ ipsi nobis tanq̄ in vestro conspectu meis ver-
 bis proponant. Et quibus id animi est: eius viri proposito exemplo detur occasio/

De virtutibus eius.

Ortus eius

Fit Carthusianus.

ad idem virtutis iter ingrediendū. Natus est vir iste insignis Bononiæ urbe celebrissima atq; antiqua & quæ inter Italiæ præclaras urbes facile admirari queat: hinc ortus parentibus & haud obscuro loco natus: sed qui filio per omnem vitam quocumq; esset in statu possent esse ornamento. Cum pluribus annis iuri civili operam dedisset: plurimūq; in ea scientia profecisset: tandem cum legissemus huius mundi sapientiam apud Deum stulticiam esse: spiritu dei ductus / qui eum in suum obsequium disposuerat segregandū: abiecta legum cura / relicto sæculo / contempto patrio censu / ordinem Carthusiensium est ingressus: eam professus religionem quæ arduissima omnium iudicatur. Sunt plures vitæ formulæ proposiæ his qui se dei cultui dicarunt: quibus leniores quedam & ad facilitatē vitæ propensiores existimant. Non leuem aliquam / non facilem / non vitæ & cōmunibus moribus indulgentem elegit: sed illam potissime quæ est ardua inter omnes / difficilis / austera: sequentis & disciplinæ artioris plena. Magna proculdubio mutatio animi: maior corporis: paucis licentia quadam vitæ cōmunis / ad tam laboriosum viuendi genus / ad tam infertum onus religionis ascendit: non solum religionis vitam sumens / sed eam in qua persistere difficilimum existimamus. Et certe ea religio admodū gravis & toleratū difficilis putatur: ita paruis terminis circūscripta: ut nisi specialiter dono Dei suffulsi in ea diutius nequeant persistere. Sed omnia sunt volentibus facilia. Nihil tam durum / tam asperum Christū recta via sequentibus / quin leue & molle conantibus fiat. Breui tempore effecit ut omnes difficultates superaret: omnem ætatis austeritatem obedientia & patientia vinceret. Compulsi non multo post vitæ illius integritas sui monasterij religiosos / ut illum eligerent in suum superiorem. Quo in regimine ea fuit modestia / prudentia / temperantia: ut ab omnibus sua virtus celebraretur. Et quæ in monasterio seclusus atq; abditus viueret / cultui diuino & gubernandæ curæ intentus: virtus tamen & sanctitas claudi minime poterat: sed Bononiæ usq; horum certa vestigia perlata / omnes ciues in admirationem stuporemq; perduxerant. Ipsi quibus præerat / absq; ulla inuidia (quam vitare difficile his qui præsentibus ceteris) virtutes eius admirantes efferebant. Neq; vero mirum: facile est enim laudem consequi illis qui non præesse cupiunt / sed prodesse hoc vitæ cumculo. Hac viri fama permotus Bononiensis populus: cum in defuncti episcopi loco cum successor quæretur: discedente paulū clero / nam alij alium postulabant. uno consensu / una mente in suum pastorem approbante clero elegit. Per magnū sane singularis hoc testimoniū virtutis fuit: uniuersum populum sua sponte / nemine rogante / nullo dissentiente / nescio cuius voce illum nominantis Dei voluntate emittente / eum in electionem exarsisse. Sperabant enim illum unicum futurum esse Antistitem in quo salus omnium esse sita videretur: cuius ope boni subleuarentur: opprimerent mali: qui mores lasciuientes ad meliorem frugem & vitia posita ad virtutes traducere. Accitum ad urbem per alterius rei simulationem / ignis rum populi voluntatis / multis precibus omnes ciuitatis ordines hortati sunt: eam reluctantem: ne onus sibi iniunctum recusaret. Ille multum diu cogitans: quanti esset la bonis ac periculi animarum curam medelamq; suscipere: quanq; esset graue eiusmodi pondus illis qui animarum salutem ex tali dignitate / non quæstum querunt: cessit vix tandem vir optimus populi voluntati. Attamen ea conditione assensus est. Primum: ut omnia bona castella quæ distracta erant / ecclesiæ restituerentur. Tum: ne quid expenderet pro confirmatione pontificis: sibi enim nummos non esse. quæ vero ab ecclesia ministrarentur: in alios usus / hoc est in pauperū alimenta distribuenda sibi esse asseuerabat. Quod utriq; est assecutus. Nihil eo honore / nihil ea dignitate elatus: nulla in re vitam pristinā mutauit: eadem humilitate eadē continentia / eadem vitæ auctoritate vixit: vixit tenui & nullo dī

Fit Prior ordinis.

Fit ep̄s Bononiensis.

apparatu cōtentus. O virū optimū & cunctis sæculis summis laudibus celebran-
 dum. O virtutem raram & quam rariores homines sequuntur. Recensete alios:
 & eorum vitam inspiciete / qui simili præditi sunt dignitate: quem mihi dabitis qui
 eiusmodi gradū non appetat / quærat / enixe procuret: cœlum terramq; defatiget /
 ut illum consequatur. Quo cum quemq; reperietis qui non infletur animo adepta
 dignitate & intumescat: qui dignitatē non habeat questuosam: qui non voluptati-
 bus plus solito / & quieti corporis indulgeat: qui non deterior in diem fiat. At hūc
 nostrū virum sanctissimū omnia prioris vitæ seruante vestigia vidimus nulla in re
 imitatu nullam in partem a cura populī sui oculos deflectentem. Primū in id ma-
 xime multis r. uctantibus incubuit: ut clerus qui ad eam diem dissolutior fuerat:
 non solū vestibus / sed moribus quoq; cōpositionibus uteret. Tum populū ab la-
 scitia ad frugalitatē deflexit: non solum verbo / sed exemplo: quod plurimū valet
 ad animos hominū cōmouere. In primis id statuit: etiam reuente in multis pō-
 tificibus Iudei certo signo a Christianis dnoscerent. Religiosum quendā ordinis
 Minorū ad reddendū depositum mulieri viduæ quod negabat / certis coniecturis
 recognita / licet reluctantem coegit. Pauperes qui egestatem erubescēbant oculis
 te perquirens: frumento / aut pecunia clanculū domū missa subleuabat. Virginibus
 egestis dotem subministrabat. Confluentibus undecunq; mendicis victum publi-
 ce largiebatur. Id agebat: ut omnes intelligerent non utilitatē aliquam / aut priuatū
 cōmodum ex ecclesia: sed rationem pauperū / populī correctionem / sacerdotum
 emendationē ab se esse susceptam. Erat in corrigendis superiorū temporū moribus
 tum mitis / tum sauetus: prout utilitas optium sibi concessarū postulabat. Deniq;
 paruo tempore effecit: ut longe alius populū / alius clerus esse videretur. Etenim
 facile est illi ceteros corrigere / qui sibi ipse bene viuendi legem indixit: facillimeq; in
 officio continent homines ab eo qui seipm continet. Præclare enim a sapientibus
 scriptū accepimus: quales Principes in republica fuerint / tales reliquos esse solere.
 Hac autē laude / his virtutibus florentē Martinus pōtīsex aptissimū iudicauit / qui
 ad componendā pacem inter Franciæ & Angliæ reges legatus mitteret. In Gallis
 assignatū pfectus est: & cum utroq; Rege sapienter collocutus / ad pacēq; adh orta
 admirationem sui attraxit. Nulla munera / nulla dona accepit: sed solitā
 suam continentia modestiamq; seruauit. Et cum se utriq; Regi / tum omnibus ma-
 xime proballet vitæ continentia / grauitate / prudentia: tamen in tanta sententia
 diuersitate difficile fuit concordia statueret. Id tamen egit: ut ob eius virtutes tam
 Gallis q; Anglicis relinqueret desiderium sui: & ab singulis vir rectissimus atq;
 optimus putaret. Re infecta Bononiā redijt. Sensi ego qui in Angliā tunc moras
 bar / quanti a Rege fieret: quanti virtus eius & sapientia extimaretur ab omnibus:
 quantaq; cum omni cōmendatione munus sibi iniunctum obisset. Prædicabat ab
 his qui a Rege veniebant cōtinentia huius / innocentia / integritas / religio: & hunc
 unum ad se missum aiebant sine ambitione / sine cupiditate: in quo vere sanctitas
 specimen eluceret. Etenim facillime humana cōtemnit / qui Christū recte sequi
 tur: neq; exterius / sed suis sultus bonis / nihil extra concupiscit virtutū fretus cons-
 scientia. Peruenerat ad Martinum celebris harum virtutū fama: multorūq; sermo
 ne eius laus in diem increbrescebat. Et quibus antea certior factus erat / hunc esse
 unum quem laudabant omnes: cuius virtutum exempla extollebant: in quo nulla
 invidia ad carpendum locum inuenerat: tum hac legatione prudentissime obita /
 & moribus sanctissimis ductus: eum designauit nullius precibus / nullius inter-
 cessione / sed sua sponte sanctæ Romane ecclesiæ Cardinalē. Hoc ignotū ei esse vo-
 luit: quoad Romā accersuerat em illū ut per negocij alterius specie veniret. Cū
 iam ppe urbē esset / rem sibi significari curauit. Nulla læticia / nullo gaudio / nulla

Iudeos signa-
 nauit.

Legatus ad
 Galliam

Legatus ad
 Galliam

Legatus ad
 Galliam

Fit Cardis
 lis.

elatione motus. Eodem quo antea vultu permanfit: ut palam fieret: humani fastigij insignia parui ab eodem existimari. Honorē illum suscepit: ne beneficentia in se Pontificis contēnere videret. Nihil ex eo ad virtutē / ad vite molestias minui addi conspiciebat. Vitam ita deinceps instituit / ut & dignitati consuleret & religio-
 ni. De priuata viuendi austeritate nihil mutauit: exteriora quaedā auxit que ad cultum spectarent / & tuenda tantę dignitatis ornamenta. Eadem integritas / eadem continentia / eadem pietatis officia / ea dē benignitas pmanfit: & quo erat illo fastigio dignior / eo se magis indignum existimabat. Nulla pompa / nulli fastus / nullę opes impedimento fuere quo minus se per oēm vitam purum immaculatęque pgerberet. Quicquid dignitate aut auctoritate poterat / ad p̄sidia hōm̄ conferrebat: permagna quidem inerat patientia & æquanimitas: sed summā modestiā / summā temperantiā / summā benignitatē semp ostēdit. Nemini inq; nocuit: nemini unquē maledixit: nemini est iratus. In diuitijs paupertatem / in dignitate humilitatē / in fastigio tanti honoris pristinā humanitatē seruauit. Quid loquar de liberalitate / ut rectius loquar de charitate / qua egenis & amicis est opitulatus? Nolo hanc eius p̄cipuam laudem pluribus verbis efferre: quoniā quę Christi causā facta sumunt hōm̄ humanā gloriā querunt / sed p̄mia æterna. Sed mihi de ratione vite huius integerrimi hominis dicenti / imago eius ante oculos obuersa: quę pro sua religione & sanctitate vetat me in huiusmodi orōne esse prolixū. Nā que ab eo acta sumunt te se / velle potius dei q̄; hominū testimonio comprobari. Non enim ad inanem gloriā / non ad vulgi pompā / non ad ad aliquē fastum se asserit: sed ad veram laudē ad honorem sui creatoris / ad immortalis deī cōmendationem / vitam & mores suos cōposuisse: nihil se quehisse / nisi ut opera sua illi accepta essent qui nouit abscondita cordis. Hanc vero sæculi inanem gloriā / semper hunc populū plausum cōtempsisse: quę sunt potius ad viuentium consolatiōnem / q̄; ad defunctorum salutem temperata. Eius voluntati licet parendum esse videatur: tamen aliqua ex parte meo desiderio / & suis in me meritis satis esse faciendū iudicauit. Cum igitur sanctissimi viri virtus summo in honore magna in reuerentiā apud Martinum pontificem esset: cunctę eum omnes velut exemplar honesti intuerent: fama virtutis vero apud omnes esset vulgata: Legatus missus est Venetias / ad statuendam pacem inter ducem Mediolani / ac Venetos Florentinosq;: quos inter ac re bellum vigeat. Et ideo recte ad pacem querendā electus est is qui pacis homo erat: & eam p̄ ceteris rebus salutarem mortalibus censebat. Quia consecra: licet postmodū cōditiones non seruari entur: & ob id bellum instauraretur / Romam reuersus est. In crebrescētibus malis belli / cum maiora discrimina imminere viderent: denno ad eandē pacem procurandā a Pontifice destinatur. Cuius in tractatu cum sex menses consumpsisset: demum eius exhortationibus & prudentia Ferrarię consecra pace / ad Martinum (is tunc Ferentinum pestis vitandę causā fecerant) rediit summa omnium beniuolentiā. Erat Martino admodum cordi Gallię pax. Ad hanc rem si quo consilio / a ut humana ope componi posset procurandam / hunc optimum virum esse accommodatissimū ratus: rursus ad Galliam Legatum destinauit. Sed anteq̄ Italia excederet / Pontifex diem obiit. Huic cum successisset Pontifex Eugenius quartus: iter sursum & legationem conceptam conficere iussus / biennio apud Gallos permansit. Non vilior em eum itera tus aduentus (ut plerumq; contingere solet) reddidit / sed admirabilior em. Virtus enim quo diutius tractatur / eo magis placet nulla offensione interrupta. Multa itinera in diuersa loca consecit: multos subiit labores: cum sæpius ex morbo laterum & calculo maxime torqueretur. Sed virtute & constantia animi infirmitates corporis sustinens: utriq; Regem sæpius est allocutus: exhortans ad concordia & ad depōnendā ambitionē. Multa cōsilia principū & cōuentus habuit: plurimas cōsilia

Legatus ad Venetos

Rursus ad Gallia legatus.

tionem: in quibus multum consilij ostendit/ multū auctoritatis ad rei optate conse-
 cionem. Bellorum pericula ante oculos proposuit. Quot/quantæq; calamitates
 utriq; regno provenissent recensuit: sanctorum Patrum præcepta / sapientum vis
 rorum consilia/ singula omniū scripta & sententias quæ in eam rem cõserre vides
 bantur/ ad permouendas mentes hominū enarrauit. Sed gloria/ ambitio / cupiditas
 / honor sæculi cum inter se certarent / & cõmuni bono obstarent: infecta pace
 abiit. Sed ita abiit: ut Regum uterq; & qui his aderant: profiterentur nunq; se ei vis
 ro prudentia/ fide/ sanctimonia/ vite integritate parem vidisse. Eadem em & prio
 ri par integritas/ abstinencia/ continentia legationis fuit. Regum & cæterorū mus
 nera ab eo contempta: nihil horum appetijt: quæ alijs prædara & speciosa vident:
 satis sibi esse putans/ licet operam perdidisset/ se boni viri officia omnia in eo legati
 onis munere prestitisse. **Legatus amplior dignitas/ sed cupiditas minor.** Nihil sibi præ
 ter laudem & honorem Pontificis reportandū existimauit. Et quidem cum multis
 pompa & apparatu rerum ac magnificentia sæculi inferior videret: virtute &
 continentia superior omnibus erat: magnificq; in eo humilitas erat q; in cæteris orna
 tus aut rerum cultus exterraret. Virutū namq; comitatu cõtentus/ ea negligebat
 quæ speciosa vulgus ducit. Recte enim ut Bias ille prudens/ omnia secum ferebat:
 nullius exterioris cultus adminiculo egens. Non tamen obsoletam secum famis
 siam habuit: sed quæ satis culta esset: & plus honestatis q; splendoris circumferret:
 ita ut & contemptus fugeret/ & superfluitatem. A Gallia rediens/ ex Pontificis præ
 cepto Basileam proficiscit. Vbi cum multos tumultuantes aduersus Pontificis se
 disq; apostolicæ auctoritatem compenisset: neq; popularis infania reprimi a se pos
 se videretur. Florentiam venit: ad quam Eugenius post discessum ab Vrbe se cons
 tulerat. Inde tertio legatus in Galliam redijt: præcepto Pontificis: qui pacem eorū
 Regum perutilem populo Christiano conspicebat. Erat omniū opinio: aut per
 huius viri sapientiam & virtutem/ aut nullius alterius ope pacem eam esse futu
 ram. Nam is solus cum nullius parti faueret/ tantum enitebatur quantū cõmunis
 utilitas postulabat. Nulla affectione priuata/ nulla beniuolentia mouebat. Erat li
 ber in consulendo animus: in decernendo æquus: nihil a recto declinans. Ibi consi
 lio utriusq; gentis habito/ cõmunicq; desperata propter diuersas sententias pace/
 ducem Burgundia qui antea Regi Franciæ infensus erat / in grām Regis cõmunis
 nemq; beniuolentiā reduxit. His actis summa cum laude Florentiam cum reuers
 illent: deno in Basileam mittitur: si qua ratione sanari aut reprimi posset eius aus
 stonitate multorū temeritas qui contra Pontificem insurrexerant. Sed superante
 & contralescente in diem stulticia ac nequitia eorum qui pacem ecclie peruertere
 nitebant: relicto malignantiū cõuentu/ venit Bononiā: quo pontifex ierat. Cū aut
 postea celebrandi concilij gratia/ ad quod Græci venturi erant/ Pontifex Eugenius
 Ferrariā concessisset: in Germaniā legatus mittit ad Alberthū Regem Romano
 rum: qui erat Nureberge/ ad agendos cõuentus principum Germaniæ: ad obui
 andū scismati: quod postea Basiliensū yefania confecit. Hic multa in eo cõuentu
 locutus: quæ ad deterrendos hoies a scismate ecclie ptinebant: hortatusq; a Pon
 tificis solitam fidem seruandā: Ferrariā regressus/ postmodū mansit in Curia. Pau
 loq; post a Pontifice in locum Cardinalis Vrsini/ qui maior poenitentarius erat: di
 emq; surum obierat/ successus est. Quo in munere summa semp optimi viri pijsi
 micq; officia præbuit: ad sibi munus mandatū arbitratus/ ut salutem quæretet eo
 rum quibus Dei gratia lucem poenitentie tribuisset. Mirū fortasse nōnullis videri
 potest: cum tot Cardinales essent in Curia quibus hæ legationes tam varie demā
 dari possent: cur hic solus potissimū legaret. Sed erant in eo pmulta quæ sibi beni
 uolentiam hominū conciliabant/ & præclarum reddebant apud omēs. Primū: sum
 ma religio/ summa integritas/ & sanctitas morū: cum nihil in eo reprehendi posset:

Bias.

Basileā mis
 sus.

Ad Galliā
 tertio mitti
 tur.

Legatus in
 Germaniā.

Fit poenitē
 tarius sum
 mus.

cum per omnē vitam temperantia & continentia singularisq; doctrina prædante erat/acscientia rerum plurimarū: ut viris doctissimis equari posset. Erat in eo deniq; agendorū usus ac experientia: quæ in eo summā prudentiā efficiebant. Accedebat consilij grauitas: & animus in consultando omni passione vacuus: ac incertitas quantū in ullo homine esse potest/virtute & bene agendo contracta: mores probatissimi: aetas prouectior/nullo unq; tempore ulla vel parua vitioꝝ habentis tuta. In negocijs tractandis ac perficiendis sapientissimus habebat. His virtutibus addebat humanitas quædam & mansuetudo: quæ eum summe gratum omnibus reddebat. Digne ergo sua opera in rebus arduis Pontifices utebantur: cum non ad questum aliquem/sed ad laborem officiosum: nō ad propriam/sed ad cōmuniem utilitatem se inniti arbitrarerit. Et omnium ex his quæ ab ea in officio legationis cōcedebantur/nullum emolumentū prætendebat: gratis condonabant omnia ab eo qui didicerat: Gratis accepistis: gratis date. Bona Bononiensis ecclesie quæ sibi a Pontifice credita erant/secundum canonicas sanctiones distribuit: maiorem partem in usum pauperum/& edificiorum reparationem distribuens. Nam domos episcopali inaurauit/& auxit pro dignitate ecclesie & urbis. Domū quoq; in urbe magna ex parte construxit/iuxta ecclesiam sancte Potentianę: in qua & habitauit remotus a strepitu populari. Dum Romæ vixit/parentibus/aut fratribus/aut alijs ex suo genere nihil ex bonis ecclie tradidit: asserens se dispensatorem a Deo/non largitorem esse constitutum. Familiam habuit honestam: quæ & honestatem seruauit/& contemptū vitaret: summā seruans in omni statu moderationē. Cibi fuit parcissimus. Nunq; post aditam religionem/nec; in infirmitatibus quibus gravabatur superpius/nec; extremo vitæ tempore carnes comedidit. Vino utebatur quod esset satis ad vitæ sustentationem. Religionis normā immaculatā seruauit: eam religionem se quens quæ a Iacobo apostolo scribitur esse/se immaculatū ab hoc sæculo conseruare. Surgebat media nocte orationi vacans. Linteis non utebatur: cum semper otio interius uteretur ac recubans in sarmentis. Sacre scripturæ continuū studium impertiebat/cum quid otij ab oratione & negocijs publicis superesset. Humanis quoq; studijs tantam operam dedit/quantum sacrarum litterarum dignitas paterebatur. Vitam hanc cum tanq; peregrinus & advena transegisset: nihil in ea aut spei/aut momenti ponens: mortem quocūq; contempsit: cum se ad meliorem sortiret vitam profecturum. Et cum summo dolore torqueretur ex calculo: qui postmodum ad libræ pondus in eo repertus est: tanq; sciens extremum sibi diem inire/& medicos contempsit/& dolores immensos summa patientia pertulit. Agens semper gratias Deo: qui se etiam in extremo spiritu exerceri ad patientiam velle. Deficientem natura animam deo reddidit. Nihil de rebus externis curans nisi ut & familie rationem haberet: & pauperum meminisset. Obijt Senis sexagesimo octauo ætatis anno. Exequij eius in maiori templo celebratę: quibus Eugenius pontifex qui illum unice dilexerat affuit. Cōmendari profecto digna est/nam ceteris in rebus/tum in hac maxime Pontificis pietas: qui quod raro antea auditum est/huic uni præstitit. Annos iam quadraginta in Romana curia sum vixissatus: amplius quinquaginta Cardinales mortem obiisse memini: nullius unq; funeri Pontifex interfuit ullus. At & Eugenij egregia virtus/& defuncti mentis postulare videbantur: ut in eius funere vetus consuetudo intermitteretur. Itaq; & erga unum suam beniuolentiam ostendit: & tali honore mortuo præbuit virtutum suarum testimonium sempiternum. Laudanda est a nobis semper diuina prouidentia: & in omnibus quæ nobiscum agit Deus. gratias sunt agende: patienter vero ferenda quæcūq; eius nutu videntur accidere. Veruntamen cogor aliquid quando non solum admirari/sed etiam conqueri: parum videri prospicere tantā sapientiam rebus humanis. Videmus enim tot nepharios homines/tot se felices

Victus & religio eius

Ex calculi ægitudine moritur.

quorum opera in solam perniciem gentium spectant: versari in terris prospera valitudine: diuulsiq; vivere q; ferat communis salus: quos utilissimum fuerat orbi/ aut nullo q; natos/ aut q; primū interijisse. Eos vero quorum vita est nobis salutaris/ qui opere & exemplo profunt: in quibus multorum refugium consistit: aut morbo a negocijs impeditur: aut citius eripi nobis q; ratio reipublice patiat. Quāobrem pluribus verbis deslerem huius singularis viri mortē: deplorarem publica incōmoda: lamenterer priuata: multorum damna: & cōmunem bonorum parentem subtractum nobis q;erer: nisi censurā dei timerem: & ni vererer/ ne videremur eius glorie quā nunc in caelis fruatur inuidere. Tū dico: bonos omnes patre optimo/ egenos: patre no sanctissimo/ ecclesiam Romanā summo viro/ sedem apostolicam prudentissimo cōsultore esse hoc talis viri obitu spoliata: qui splendorē Romanae curiae/ lumen religionis/ dignitatem suo Ordini afferebat. Sed postq; ira visum est illi cuius consilia aeterna sunt: nos quoq; in eius interitu consolemur: scientes ipm in beatorum numero collocatum. Doleamus paululum si libet incōmoda nostra: illius vicem letemur: qui nunc fert operatum fructum laborum suorum. Prosequamur quoq; grato animo memoriam eius: & virtutes suas infixas animo teneamus. Conuenit eius opera & optime actam vitam imitari: ut instar eius aeternam gloriam nostris laboribus & actionibus consequamur.

Conclusio

POGGII FLORENTINI ORATIO

tertia in funere Nycholai Nicolii cuius
Florentini.

I CIVES PRAESTANTISSIMI LATINAe muse hoc in loco per se loqui potuissent: neq; alterius dicendi officium postularēt. Ipse em suis verbis copiosissime atq; ornatisime celebrasset praestantissimi atq; omni laude dignissimi alumni sui funus. Verum quoniam qui pro earum dignitate ac maiestate in publicum prodire non consueuerunt: hoc munus ab alijs suscipi aequo animo patunt. Itaq; licet per multos adesse intelligam ad dicendum paratos/ quibus ingenio sum inferior & doctrina: tamen quo non amplius praesumam huius funeris exornandi facultatem: sed ut tanquam aditum quendam patefaciam/ exquisitius quiddam atq; ornatisime eloquendi: non indignum existimaui aliquid in medium afferere.

re: qui & si non vestris auribus/ at saltem officio hominis amici videar satisfecisse. Quā in re si nequaquam parem suis laudibus/ ac de me meritis eloquentiam praestitero: dabit opinor veniam paruitati ingenij mei/ qui sum tardior ad dicendum: tamen magnitudini virtutum Nycholai: quae permulte in eo atq; amplissime claruerunt. Copiosa em quaedam atq; excellēs oratio/ a qua longe absum/ adhiberi opteret ad huius mortui laudes ac breuitate temporis cōplectendas. Quāquam quem ego mortuum dixi/ viuit hic procul dubio: viuetq; diutius/ cum eius memoria sit hominibus diuissime permansura: atq; ea etiam viuat vita scilicet immortalis/ quae vera vita est appellata. Emigrasse hinc euertigio credimus ad caelos hanc purā aiam: omni labe corporis/ omni vitiorum contagione exutam. Fuit em vir iste vitae integerrima: omni in aetate modestie singularis: qui ita sarrum sacrarum doctrinam coniunxit cum studijs humanitatis: et omnia quae legebat ad vitae melioris cultum: & ad quandam sanctimoniam reuocaret. Quae ut facilius intelligere possitis/ quae so paucis

Ortus eius

cognoscite: tum quæ ad studia eius & doctrinam spectant; tum quæ ad virtutum mores & vitæ integritatem. Plurimū em̄ conferre solet ad incitamenta virtutū cognitio earum rerum quas viri excellentissimi nobis suo exemplo reliquerunt. Ortus est Nycholaus ut nostis/egregijs atq; honestis parentibus diuibus nostris; qui quæ homini maxime sunt optanda/ & diuitijs & beniuolentiā ciuium floruit. & pater quidem mercaturæ operam dedit: qua sibi opes plurimas compauit. Nycholaus vero cum ad idem exercitiū a patre vocaret: ipse autē honestioris mercaturæ genus querendo/videlic; virtutis curam sibi proposuisset: ad linguæ latinæ cognitōem se transtulit. Iam aduultus ætate/natura ipsa edoctus: videbat cetera caudica esse/fragilia & momētanea: in virtute firmum/stabile & perpetuū bonum. Ad eam capescendā sentiebat maxime esse accommodata studia s̄arum; quæ sola verū virtutis iter demonstrare/ & vitia cōpescere existimant. Cum autē varie essent discendi facultates/ quibus hoies pro animi affectionē applicare ingenij solent: humanitatis studia sibi delegit: velut ea quibus boni viri effici maxime consueverunt & minime rerum cupidi. Hæc em̄ sola ad virtutem videntē spectare: quippe cū in eis honestū ipm̄ & agitatio quedā mentis/ ac melioris vitæ cultus querat. Itaq; cum floreret tunc in hac ciuitate eximia virtus atq; doctissimi oim̄ viri Ludouicū Marsiliū ex religione Augustinē. cōtulit se in eius familiaritatē. ut una cum studijs doctrinæ/vitæ quoq; & morū institutōem p̄ciperet. Hoc quidem mature & sapienter in primis egit. Nam quibus honesta viuendi ratio propōita est: quæ sibi integritas & probatū virum eligere debent / ad cuius imitationē & silitudinē infomerent. Erat domus Ludouici referta tunc egregijs adolescentibus/ qui sibi vitam eius & mores propōuerāt imitandos. Frequētabat quoq; ab optimis ac p̄stantissimis viris huius ciuitatis: qui ad eam velut ad diuinū quoddā oraculū undiq; cōsuebat. Eruditus autē liberaliterq; instituit plures: qui viri doctissimi euaserunt. Sed emerere inter alios: p̄cipue Ioānes laurensis: Robertus rossus: et hic noster Nycholaus qui ceteris rebus posthabitis nunq; a latere Ludouici discedens: & optimis virū dī p̄ceptis institutus est: & plurimū tempis impertijt. Morū autē severitatē & loquendi harmoniā quandā/ ac in reprehēdis vitijs libertatē ab illo hauisit: qui erat promptissimus ac paratissimus ad vitiōrū obiturgationē. Accidit em̄: ut imitaret mores quibus cū ab adolescentiā educamur. Hac ratione vitæ imbutus: diuitias res quæ fere ab omnibus summo expetunt studio aperte contempsit: diuitias videlic; & honorū cupiditatē. Cum em̄ esset philosophiæ p̄ceptis non tam legēdo q̄ agendo eruditus: eam normā viuendi optimā iudicauit/ quo ocio s̄arum vacaret: neq; opibus inferuaret: neq; ambitioni. Igitur honorū artium curæ deditur/ ac suo contentus: quicquid tempis dabat a priuatis rebus: aut legendo/ aut scribendo/ aut amicorū negocijs impertiēdo accommodabat. Solleritissimus oim̄ fuit in emendis ac cōparandis libris fructuosissima ac pulcherrima oim̄ negociatione: quos adeo multos atq; egregios tum latinos/ tum græcos ab extremis usq; Europæ finibus cōquisiuit: omes Italos (pace reliquorū dixerim) s̄paratim librorū copia optimorū. in quo beneficentiā suam/ liberalitatēq; attendite. Cōmunes erant libri sui omnibus etiam ignotis: p̄sto aderant aut legere volentibus/ aut transcribere neq; ulli omnino recusabat qui aut doctus esse/ taut videret velle doceri: ut publica q̄dam bibliotheca & ingeniorū sustentaculū domus eius existimaret. Etem̄ eos quos libros suos occultarent/ neq; cū ceteris participarent: cum essent editi ad cōmunem videntū utilitatem/ quodāmodo abhorrebat/ affirmans huiusmodi hoies teneri crimine expilate hereditatis. Qd̄ autem egregiam laudem mereret: summā operam/ curamq; adhibuit: ad p̄uestigandos auctores qui culpa temporū perierant. Quia in re vere possum dicere: omes libros fere qui nouiter tum ab alijs reperti sunt/ tū a me ip̄o: qui integrum Quintilianū/ Ciceronis nostri orationes/ Sillium Italicum/

Ludouico
Marsilio p̄
ceptore
uius.

Diuitiarū
& honorū
cōtemptor

Libros s̄u
diosos com
parator.

Nom̄ Marcellū Lucrētij partem multoq; p̄tea e Germanorū Gallorūq; erga
 stultis mea diligentia eripui atq; in lucem extuli Nycholai suasu/impulsi/cohor
 tatione/ & pene verbos; molestia esse s̄ris latinis restitutos. Sed id est p̄maxime in
 genti gloria dignū. mortuo de quo antea dixi Ludouico: a quo eruditōem latinā
 acceptū intelligeret gr̄cas s̄ras & doctrinā nostris admōdū cōferre; quippe q̄
 sine adiutōe gr̄corū manē esse vident ac debiles: operā dedit cupidus discēdi
 cum viro tūc int̄gerimo oīm ac doct̄issimo Coluceo salutato: qui & ip̄e post Lu
 douicū doct̄orū oīm parens atq; educator putabā: ut Manuel chrysoloras con
 stantinopolitanus/gr̄corū oīm facile princeps / in hanc urbē legendi gr̄a accerfret.
 Venisse mihi videor posse dicere: etiam his qui illorū temporū memoriā tenent
 approbātibus / Nycholai maxie unius v̄bis ac sollicitudine gr̄cas s̄ras lōgo post
 in Italiam reductas. Quae quāntū utilitatis nostris hoibus attulerint / tum ad elo
 quentiā / tum ad plurimaz rerū scientiā quis ignorat? Vident̄ prisca illa t̄pa q̄bus
 eloquentia cum sapientia cōiuncta vigeat / esse hoc saeculo renouata. Ita quicq̄
 utilitatis gr̄carū s̄rarum bñficio accepimus / uni Nycholao possumus acceptum
 ferre. Nam a Manuele tanq; doctrinae quodā seminario multi viri doct̄issimi pro
 diere. Venit deinde Florentiā etiam Nycholao auctore vir piūssimus Guarinus:
 qui & ip̄e plurimū profuit ad gr̄carū s̄rarum cognitionē. Accessit deinde vir prae
 stans ingenio & doctrina Ioannes Aurispa Nycholai procurator. Tum ultimus
 oīm Nycholai quorū opera ad nos adiit / vir scelestissimus mortaliū atq; impurissi
 mus (quem cōtumēliae causa nomine) Franciscus Philephus: cuius vitia & sce
 lera adolēcentes nostros & urbem inquinarūt: ut fatius fuisset futurū urbi huic /
 pestiferi hois carere doctrina / licet perenni & exili / q; eius abūdasse nequitia. Ve
 rum Nycholai / qui scientie utilitatē quæreret / flagitia ignoraret: cōmuni errore
 honorū / qui ceteros ex suo ingenio iudicant deceptus: ut homo nepharius ad les
 gendū mercede publica excitaret effect. Ergo oīs qui deinceps gr̄carū s̄rarum
 cognitione profecerūt / magnas gr̄as Nycholao & habere & agere debent: qui au
 ctor in primis eius doctrinae fuit in Italiam traducendē. Magna haec profecto ho
 minibus nostris utilitas: ingens Nycholai laus / & posterorū memoriē cōmendan
 datum extitisse: cuius maxime cura & opera gr̄ca studia Italis ante ignota / ad
 nos tandem longo post tēpore redierūt. Quid idem in litteris nostris: quāntū pro
 fuit nobis: quāntū singulis qui discēdi desiderio tenebant? Nō hortator solū / sed
 furor / adiutor atq; impulsor assistebat his quibus perspiciebat inesse aliq̄ inge
 nij acumen / aut voluntatē ad perscendū: ut non solum haerentes & remissos / sed
 incensos etiam & currentes ad studia doctrinae excitauerit / reddebatq; suis vocis
 bus velociores. Nolo oīs proferr̄e ne longior fiam / quibus illius verbū & opa
 ad humanitatē profuerūt. Sed tamē hic doct̄issimus atq; eloquentissimus vir Leon
 arduus Aretinus / hic sanctimonīa morū ac doctrina vir cōspiciuus Ambrosius ere
 mita / hic Carolus Aretinus summo ingenio / summa eloquentia p̄ditus: quos oīs
 honoris causa nomino: pluresq; p̄tea: ut de me sileam / qui minime illis sum com
 parandus: oīs hi in quā & latinis & gr̄cis s̄ris p̄stantes / se Nycholai vocibus / co
 hortationib; libris / ope & adiutos maxime & impulsos in suis studijs / p̄stebun
 tur. Erat hoc institum suae naturae: ut quoscunq; incensos ad banarū artium cogni
 tionem videret / si idem boni viderent / summo amore cōplecteret: & veluti filios
 foueret ac subleuaret. Tanq; stimulus erat recta capefcentibus consilia / ad huma
 nitatis & sapientie studia prosequēda. O vere doct̄orū oīm parens / & studiorum
 domiciliū: quāntū tibi latina eloquentia / quāntū doct̄i hoies / quāntū studiosi s̄ras
 nomini tuo debent. Tu in primis viam ad humanitatis studia ostendisti: tu iter ad
 veram eloquentiā demonstrasti. Tu gr̄cas s̄ras ad Italiam reduxisti: tu cōsilio / tu
 libris / tu opera / tu cohortationibus semp̄ omnibus recta sententibus affuisti. Tu

Gr̄cas lit
 teraz utilit
 tas.

In Fr̄cis
 Philephū
 obiurgatio.

Bñficus in
 studiosos.

Studij eius

diligentissimus rerum perpenfor: tu grauis eloquentie censor: tu pacatus doctor: tu extimator/magno adiuuato omnibus exitisti. Tu denique cum corripiendo/tum laudando effecisti: ut ad aliquam dignitatem facultas eloquentie pueniret. Id & a ceteris commendatum iri putabatur. Tu enim iudicium non ex adulatione aut assentatione pendebat: sed ex veritate atque animi recta sententia. Sed haec ad commune referunt utilitatem. Quid loquar de proprijs studijs? quid doctrinam / quid scientiam proferam: quid multarum rerum cognitionem? Graecis literis plurimum insudauit. Latinas ita tenuit: ut nemo melius omnium disciplinarum quibus homines liberaliter institui solent / doctrinam pcepit. Praeclaras historias ita omnes memoriae fixas habuit: ut illis se me intererat ille videret. Cosmographiam ita operam dederat: ut toto orbe terrarum singulas provincias / urbes / situs / loca / tractus: denique omnes melius nosset quam hi qui in eis diutius habitassent. Nullus est in latina lingua auctor / quae quidem probaret / quae non legisset summa cura & diligentia. Sacris vero scripturis ita incubuit legendo: ut plura ex eis teneret quam qui totam aetatem in illis ponere viderent. Nullus auctor fidelis ex illis antiquis fuit / cuius non aut libros / aut scripta referret. Linguae vero Latinae praeter ceteris erat diligens scrutator: in qua & illum peritissimum vidimus. Nullum prolebat verbum cuius vim & originem ignoraret. Nullum scriptorem antiquitatis tulle cuius nomen non mandasset memoriae: cuius non opera etiam depicta diligenter recenseret. Antiquitatis erat admodum curiosus: cuius & patronum quendam ac protectorem illum omnes ferebant. Eloquentiam plurimum potuit: licet per raro dicendi onus suscipere. Cum enim nihil nisi politum ac perfectum probaret: nequaquam sibi ipsi eius scripta sanis facere videbant. Multa legerat: multa cognouerat: plura memoriae commendat: quae sibi copiam dicendi admodum suauem subministrabant: adeo ut in cetero hominum aut cetero taretur ac tenuissime: & summa cum audientium voluptate. His studijs / ac vitae industria tantam sibi excellentiam comparauit / ut nulla dubitatione inter doctissimos probatissimosque nostrae aetatis viros adnumeraret. Quamquam ipse sua qua fuit animi moderatione / se infimum omnium predicabat: nihil sibi arrogans: neque ad ostentationem quendam ut multi solent se comparans: sed ad veram philosophandi rationem. Credo vident haec nobis quem admodum aequum est plurimum laudanda. Aetate vero nunc quales in eo virtutes / qui mores / quae vitae integritas viguerunt. Nulla pars vitae eius recti viri officio vacauit: nulla in re grauiori lapsus est. Id egit semper: ut quorum vitam legerat: eorumque exempla imitaret: esse quam videri bonum mallet. Iam primum prudentiam eius licet prospicere eximia quandam & pene diuinam. Prudentiam dico non huius temporis aut saeculi / quae in capiendis rerum externarum consilijs / aut altius perandis hominibus a multis colloatur: sed quam in optimo vitae genere deligendo / & ipsa vita sapienter degenda viri doctissimi posuerunt. Omnia quippe humana commoda ut externa bona contempsit / ut se totum traderet studijs sapientiae. Si laudat Herculem antiquitatis: quem in biuio constitutum fabulae ferunt / secum praemeditantem ac confabulantem: utram viam eligeret: virtutis ne / an voluptatis? cum altera aspera ac difficilis / procliuis altera ac suauis proponeret: quae virtutis itinere sibi praesciscendum putaret. Cur non summam laudem hic noster Nycholaus mereret: cuius prudentia virtutis sibi viam / reiectis illecebris voluptatum persuaserit capescendam? At vero ne sibi hanc faulem fuisse existimetis: plurima impedimenta & vanae molestiae superauerunt quae illum ab instituto itinere saepius reuocarent. Quae in re constantiam eius perspicite. Omnes difficultates tolerando / omnia impedimenta patientia superauit. non onere egetatis / qua sepiissime pressus est: non laboribus plurimis / non rei domesticae cura / quibus illi maliquoties vexari vidimus: deflexit unquam animus ab institutione suscepta. Quid eius innocentiam / quid animi moderationem proferant: quid continentiam / probitatem? Cum satis amplum a parente patrimonium accepisset: nullius autem lucrum amore teneret: copias vero eius publica tributa exhaustum tena-

Prudentia eius.

de hoc auctor dicit: quod in
biuio Nycholaus vitam suam
velut ceteros an ad lap-
sum.

sepius rei familiaris difficultate compulsus est/ aut libros (quod tamē fecit rarissime/
 & in illis quos non probaret) venderet/ aut amicorum fortunis subleuari. Nunquam in
 a studiis mentē diuertit/ nihil appetiuit alieni/ nullū turpē quæstū cōcupiuit. Nunquam
 publicis magistratibus ad exhauriēdos paupes/ ut plures solent/ animū adiecit. Neque
 minem ne minima in re quidem læsit unquam/ nulli viuentiū iniuriā intulit/ nihil cuiquam
 abstulit/ nemini nocuit. Manus atque animū seruauit innocentem. Nulla præterquam li-
 bronū cupiditate flagrauit/ non appetēdo aliena/ sed ne suis parcēdo tulit sumptus
 & publicos & priuatos. Vixit usque ad obitū extremū diem fama incorrupta. Raz-
 tionem viuendi modestam & lauram omni tempore seruauit/ se referens ad fruga-
 litatis cultū quā laudabat. Semp̄ illud prisca Catonis per sepe verbū usurpans/ ma-
 gnū uectigal esse parsimoniam. Ego qui domū suam ab adolescentiā frequentas-
 m. quique vitam eius penitus perspexi/ scio quod temperate/ quod modeste/ quod caste vixerit/
 formans se ad eorum mores quorum virtus est laudata. Sed & hoc non iudicium ali-
 quod/ sed expressum signū egregiæ uirtutis esse videtur. Refert Plato in epistola
 quādam/ præcipuū esse argumentū probitatis/ abundare amicis/ carere vero improbi-
 tatis. Quis ergo hac nostra ætate amicis ditior Nycholao? Quis opulentior/ quis co-
 piosior? Hoc mihi videor verissime dicturus/ omnes viros doctos qui ubique terrarū
 essent/ non solum qui eum nosset/ sed ad quos sui nominis quoque fama peruenis-
 set/ beneuolentia & summo amore erga Nycholauū affectos/ atque ipsum quoque in unū
 quicumque fratrum & humanitatis cupiditate flagrantem/ pari affectione incensum cō-
 spiciebamus. Fit enim necessario ut qui multos amat / ipse quoque mutuo ametur a
 multis. Humanitatem quoque eius qui satis digne potest laudibus efferre/ Faciles ad
 eum aditus patebant/ facilius allocutio. Cum multos multis in rebus excelleret/
 tamen se parem infimis præstabat. Contūgebat cum saueritate affabilitas quādam
 uenusta/ omnibus grata. Erat eius cōsuetudo iocunda admodum/ non solum eruditio-
 nibus/ sed etiam exquisitorum artificij hominibus/ quibus admodum delectabatur. Ade-
 rat amicis consilio/ opera/ obsequio/ diligentia/ etiam irrequiritus. eorum negocia
 pro suis ducebat. Domū suam docti viri suum domiciliū existimabant/ & tanquam cō-
 mune diuersorium litterarū. Qui excipiebant / omnes summa cum hilaritate uocibus
 suis excitabant. exemplo mouebant/ aut legendo/ aut disputando proficiebant. Di-
 scedebant semper singuli tanquam a quodam sapientiæ sacrario doctiores. Mores eius
 quales fuerint omnes fere cognoscitis. ab ipsa adolescentiā tanquam educatus in stoica di-
 sciplina feruus fuit/ continens/ grauis censor morum/ uitiorum acerrimus hostis/
 ad lacessendū/ si quando iritabatur promptus. quæ tamen salibus/ facetijs/ uerbisque
 iocunditate condiebant. ut per sepe eos in quos ea dicebantur/ ad risum excitarent.
 Vitam cœlibem duxit absque uxore & liberis. Ut enim quietius studiis incumbere-
 ret/ uoluit ea molestia carere/ cum neque esset opulentus / & legisset multis fuisse il-
 las impedimento quominus vacarent ocio fratrum. Fuit autem amantissimus veri-
 tatis/ ut qui admodum horreret mendacium/ nihil minus prædicans esse hominis
 quam mentiri. At amicos ita obseruabat/ ut tamen ueritatem præponeret/ nemini par-
 cens/ ubi ex sententiā esset dicendū. Delectabatur admodum tabulis & signis / ac
 varijs colaturis pnsorum more. Plura enim prope solus atque exquisitoria habes-
 bat/ quæ ceteri fere omnes. Ad quæ uisenda multi alliciebantur/ ut non priuato aliquo
 in loco/ sed in theatro quodam collocata ac exposita esse affirmares. Iam quantam
 honestatem/ quantam grauitatem seruauit/ quæ sancte vixerit & scitis omnes/ & ipsi uis-
 dimus/ qui ab ipsis nostris incunabulis cum eo uersati præ ceteris sumus/ qui eum
 domi forisque obseruauimus/ ita ut nihil nobis uitæ eius interioris esset occultum.
 Nihil turpe/ nihil obscœnum ne uerbis quidem protulit. Censoria quædam gra-
 uitas uitæ splendor em afferebat & summam auctoritatem. Vita horruit / & publi-
 ca & priuata. Templum quoddam uirtutis & decoris existimabat/ domus illa/ &

Cato.

Plato.

Humanitas
eius

De moribus
suis.

Vitam cœ-
libem duxit.

Vitæ hones-
tatis.

tanq̄ habitaculū honestatis: in qua accendebant om̄es ad virtutem & bonarū
 artium disciplinas. Hic librorū ingens numerus: tum latinorū: tum graecorū. Hic si-
 gna & tabulae: hic veterum imagines: hic nūmismata usq̄ a priori illa aetate qua ego
 primū vidi: & moneta ob signari est cepta conspiciebant. Hinc varia illustrium vi-
 rorum exempla hunc ad virtutum incitamenta proferbant. Aderat semper q̄
 & oblectaret oculos: & animū solaretur. Tanq̄ ex academia quadam & honesto
 certamine prodibant homines: & ad doctrinam: & ad mortalem vitam paratio-
 res. Sed excellentissima eius virtus atq; optimū omnium facinus nequaq̄ est silentio
 pretereundū. Cum viuens omnibus profuisset: cum semper publice cōsulisset cō-
 moditati: curauit ut etiam post exactam sanctissime vitam: laborū suorū fructus
 ad posteros emanaret. Id egit vir egregius doctorū: virorum amantissimus: quod
 nullum multis antea saeculis fecisse: neq; memoria hominū constat: neq; ulle littere
 prodiderunt. Rem sane statuit temporū omnium ac saeculorū laudibus celebrandā.
 Ex libris quos homo nequaq̄ opulētus & rerum persape inops: supra octingen-
 tos codices summo labore & diligentia: cōparauerat: decreuit testamēto fieri per
 amicos publicam Bibliothecam ad utilitatem hominū sempiterna. O preclaris-
 mum omnium quae unq̄ condita sunt & utilissimū testamentū: quo non unum aū
 quem aut alterum: sed tum graecas: tum latinas musas huius p̄ciosissimi thesauri
 reliquit heredes. Tibi ego nunc Nycholae (mortuum enim appello) musarum
 nomine gratias uberrimas ago: qui solus omnium illas in publicam doctrinā & do-
 micilij sui possessionem: tandem post multa annorum curricula reduxisti: qui il-
 las tam exquisito munere donasti: qui effecisti ut aliquādo priuatas domos egres-
 se: in conspectu atq; in lucem prodirent ornatissimo comitatu. Exiitne haec tenus
 nostra memoria plures & libris varijs & maximis opibus abundantes: quos tamē
 magis priuatum cōmodū q̄ cōmunis utilitas traxit. Frācisus petrarca poeta ex-
 cellens habuit ingentem copiam librorum: qui post eius obitum om̄es venundati
 & varijs hoibz dispersiti sunt. Ludouicus (cuius antea meminī) magnam vim
 librorū quos multis in locis conquisiuit: legauit sui ordinis Bibliothecae. Vir p̄tans
 ingenij acumine: & plurimarū rerum scientia: Ioannes Boccacius eidem loco suos
 libros testamento reliquit. Collutij nostri ad omnia ingenij singularis volutinae:
 quae Nycholai libros numero semē equabant: filij vendiderunt. At vero hic nos-
 ter egregiam p̄ ceteris supellestem: in qua comparanda multum temporis
 multum impensę: plurimū laboris impenderat: non vendi: non in priuatā aliquā
 domū cōportari: non alicuius unius usui aut arbitrio relinquī: non in alienam Bi-
 bliothecam reduci: sed in cōmunem utilitatem: in publicū munus: in locum om̄i-
 bus patentem voluit conferri: ex quo om̄s litterarū cupidi tanq̄ ex agro semis si-
 cutum doctrinē uberrimū possent percipere. Equidem si id religio nostra aut tem-
 pora paterent: decernerem mea sententia statutam illi marmoream in Bibliothecae
 parte collocandā cum inscriptione honorificētissima & ad memoriā illius: & ad
 reliquorū aemulationē. Quid em̄ magnificentius: quid bonis acceptius: quid stu-
 dijs humanitatis accommodatius: quid cōmuni bono utilius fieri potuisset: aut etiā
 excogitari: q̄ existere hac in urbe publicam Bibliothecā: quae sit futura veluti ex-
 cellens quaedā eloquentiae: & ceterarū bonarum artium officina. Hae Nycholai
 nostri studia: hic vitae cursus: hae virtutes: hi mores: hae officia extiterunt. Digna
 profecto quae illius laudem reddant apud posteros imortalem. Qui cum semper
 in celebrandis musis: virtute excolēda: libris cōparandis: obseruandis amicis studiū
 atq; opam praebuisset: tandem multis exactis laboribus post tertium & septima-
 gesimū annum grauissimo morbo correptus interijt. Ita ad extremā horam se cō-
 parans vt libenter ex hac luce migrare videret: tanq̄ ad locum beatiorē profes-
 cturus. O diem acerbum nobis: licet illi malorū omnium postremū. Lētor tui causa.

Bibliothecam publicam ex suis erexit,

Moritur

Nicholae (iterū em mortuū cōpello) quem colere sedes piorum / quem ad eter-
nam quietem delatū verissime iudicamus. Verum mihi doleo; mihi queror hunc
funestum diem: qui me moestum atq; afflictum / qui me spoliatum tua amicissima
solicitudine / tua suavissima humanitate priuatū reliquit: qui mihi abstulit tanq; se-
getem studiorū meorū: qui mihi eripuit officio p̄rem: benivolētia amicū: quo cum
omnes curas meas / cogitatus / dicta / facta & p̄sens verbis & litteris absens confes-
rebam. Mihi dies iste merito est desendus: in quo amisi certissimū aegritudinū so-
latium: mororū leuamen: praesidium firmissimū laborū meorū. Non dabitur am-
plius tecum colloqui: non consilio uti: non exoptatissima frui cōsuetudine: ac saltē
cōsolatione: qua licet reuocabo quoad pot ero cogitatione mea memoria p̄teritū
tempus: & tecum semper dum hoc spiritu vitam dulcissima recordatione cōmor-
abor: mortuū animo cōspicet. Erit Nicholai effigies semper hisce oculis infixā:
& amorē quem viuo debebā: etiā in laudibus & celebratione mortuū cōferuabo.

POGGII Florentini Oratio quarta in funere Laurentij de medicis.

Iserius mi doctissime Carole; ornatissimi atq; amā-
tissimi quondā mihi Laurentij nostri debitū virtu-
ti munus p̄stiti q̄ eius in me officia postulabāt: nō
negligentia: non obliuioni tribuendū: sed doloris
magnitudinē: quem ex charissimi deq; me optime
meriti viri morte suscepi. Tantus em̄ moeror: tanta
vis egritudinis mentē opp̄ssit: ut quotienscūq; aim
ad eius memoriā reuocarim: nō scribendi facultas
tem / sed lachrymarū copiā ip̄ius recordatio mihi
suppeditarit: q̄ q̄ imbecellis solet animis euenire:
ita cessent dolori ratio scribendi: ut a tempe moero-
ris mitigatio fuerit expetenda. Et em̄ quis tam du-
rus vel potius ferreus esset: qui fletū & lachrymas
in talis viri atq; amici cōmemoratione contineret?

Multa quippe diuersorū hoīm vulnera quotidie ante oculos obuerfant: ut nullius
in obitu tanq; in re insolita obstupescere debeamus: sed tñ maxima pars horū sic
funt: ut incertū sit vita ne illorū morti potius / an mors vitae fuerit p̄ferenda? Virat
em̄ / an intereat parum interesse mortaliū videt. At vero cum mortē obijit is cuius
vita oibus cōferuatur salus multorū salutem amplectit: cuius opes ac fortunae
semp̄ amicis p̄sto fuerit: qui liberalitate atq; humanitate om̄s antecellit: tum demū
grate ac difficile est non cōqueri. Quid em̄ vita hoīm esset derelicta bonorū tutes
lāspoliata amicitie fructu: quē unū habemus tutissimū portū in varijs casibus qui
vident in vita hoīm cōstituti. Et em̄ sic sentio: nullū esse dolorē qui ad amicorū do-
lorē accedat. Nam parētes filijs p̄es tum boni / tum mali quicūq; hi fuerint natura
tribunū nobis: quo sit ut eos p̄sape odio habeamus: nobis eorū interitus exopte-
tur. Amicos vero nos ip̄i eligimus sponte nostra: qui sunt nobis charissimi: quorū
iocunditate cum priuamur / nulla videt nobis vita esse iocūda. Q. si cui unq; in
amici obitu dolere licuit: mihi certe licet maxime: qui non solū dulcissimo ac suauis-
simo amicitie fructu / sed me ip̄o videor esse priuatus. Ille em̄ parentū mihi charita-
tem / amici officia / fratris benivolentiā p̄stabat. Ille meas curas suas esse dicebat. Il-
le me opibus / pecunia / primonio subleuabat. Deniq; ea erat inter nos mutua cha-
ritas ac benivolētia: ut illo viuo nullā fortunā extimescēs / securus rerū in tranquillo
viciportu viderer q̄scere. Itaq; silētio meo cām p̄buit nō obliuio / sed moeror gra-
uis: qui diutius q̄ vellētenebras quāsdā ita anio offudit: ut nulla adhuc concedat
scribendi facultas. Verū ne nunc q̄dem parez eius virtutibus elegantia resp̄entare

Amicorū
p̄stantia.

possum; dicā tñ ut facultas se dabit q̄ credā ad eius laudes p̄tinere. De q̄bus anteq̄
dicere aggrediar: imbecillitas n̄ra & cōis vitę cōditio / tñ fortuna: iniquitas paullū em̄
hi deplorāda est. Nam q̄uis optime cū Lauretio actū putem: qui sūma foelicitate
in fratris amātilsimi / castissimę uxoris / oim suoz complexu / sūma hoim benigno
lentia / p̄ria desite vita functus est: tñ durū est atq; arduū fortunę arbitrio magis
q̄ rōi nobis esse parendū. Erāt ignobiles: inutiles: nefarij p̄multi quoz iteritus ma
gno emolūto cōi paci & geti ess; futurus. In eos libido fortunę crassari poterat
sūmo oim plausu & cōmēdatione. At eū sibi delegit / in quo se maxie nobis obedi
se existimavit: & vexare q̄p̄simos. Versat em̄ singla ut libet: & cum nihil firmū ni
hil stabile / nihil exploratū / nihil certū esse p̄mitat: in rerū cōtinuo labentū mutua
one & curriculo collocamur. Vxores / filij / p̄res / res domestice oēs: & quicq; in hu
manis charę habemus: illius arbitrio obtpent necesse est: ut ne in hora q̄dem huius
iusmōi rerū certi esse possumus. Infirmitates quoq; ac debilitates corporis / mors no
stroz repentina / incerti obitus / varij casus ante oculos obuersant: ut non solū Lau
rentij mors / sed mea quoq; ceterozq; qui mihi sunt charissimi dubia fortuna me
tu ac sollicitudine mentē cōturbat. Haud inuisile Xerxes rex ille potentissimus: q̄
tantū exercitū cōparasset quantū nūq; antea historie tradiderūt: flexisse dicit con
ditionē imbecillitatēq; cōditionis humane: q̄ nemo ex tot hoim milib; sup̄ cetero
simū annū unus esset futurus. Genus itaq; humanū & caducū esse & mortale: ac
ea lege natū ut pereat neminē latet. Sic thebanus Pindarus hoim scribit umbra
esse: & quoddā somniū. Sic Theocritus in q̄ob; pastorib; exp̄llit / dicens. Pastorē
quendā cum iuuecos fugare voluisset / paulo incōsideratius per quendā excursū
se collem: p̄uaq; spina in talo fixa dolore p̄teritū: foeciū cui Cridon nomē erat: cū
malles: ut sibi spinā euelleret. Illūq; cū intentis oculis vix eam vidisset: ac summis un
guib; eliciuisset: tandē his v̄bis cū admiratōe sustulisse. q̄ p̄ua qdē spina tam robu
stum virū domat. Qua cā sapient̄ Homerus nihil hoie imbecillius terrā nutire af
feuerabat. Qd̄ etiā elegant apud Maronē Iuppit̄ declarauit: dū Hercule p̄ summa
Palladis morte cōsolat̄. Tum genitor natū dicitis affat̄ amicis. Stat sua cuiq; dies
breue & irrepabile tēpus Om̄ibus est vitę: sed famā extendere factis Hoc v̄ris
opus. Nihil aliud prudentē poetā sensisse credendū est: nisi cōem hūani ḡnis cōdit
onem ondere. Idem Hora. Pallida mors eq̄tro pulsar̄ pede pauperes tabernas / Re
gumq; turres. Nulli igit̄ diē p̄ferre lz: agimur em̄ fatis / atq; fatū inuitabile est. Sy
ne forte qd̄ erroris in v̄bo capiat̄: nō hic fatū sed m̄ stoicor; morē accipit̄: sed per la
tum dei voluntatē intelligo. Fato ergo / hoc est diuina voluntate om̄s morimur: &
humanū quicq; est ut labat̄ necesse est. Nec sua cuiq; manet species: & alijs alias
reparat natura figuras. Nectm̄ hoies deficiūt / s; om̄e qd̄ natū est: iuxta illud Cry
spi. Om̄ia orta occidunt: & aucta fenescunt. Non manet Babylon moenibus hor
tis pensilib; / tēplo / arceq; mirabilis. Nō Tyros ostro sup̄ba atq; purpura. Non Co
rynthus gre nobilis. Nō Athenę oim bonaz artū inuentrices. Non Creta centū
celeberrima urbib;. Non Carthago Romani imperij amula. Om̄ia p̄strata ac dis
ruta iacent: & alioz parū reliquie / alioz nullum vestigiū apparet. Et lic; cornix
nouē saculis viuat: eamq; ceruus q̄ duplo vitę tpe superuterq; tñ suam mortem
nouit. Fingunt ideo poetę Saturnū Celij filij suos natos deuorare: ut sub hac fici
one om̄ia tpe cōsumi manifeste demōstrent. T̄pus em̄ (ut est apd̄ Vergil̄) edax
rerum: & inuidiosa vetustas om̄ia destruit: vitataq; dentib; atq; paulatim nigra
cōsumunt om̄ia morte. Sapient̄ itaq; Anaxagoras audita morte filij. Nihil inquit
mihi inexpertū aut nouū nuncias: ego em̄ illū natū ex me sciebā esse mortale. Sol
lon etiā phūs Atheniensis veniens ad mortē: & dum multi amici & atinentes
ad eum cōfluerent: p̄cepit eis / ut nullus ipoz eum lachrymis honoraret: nec p̄ eo
exegas facerent. Assignās huius rei rōem. Om̄ia q̄ sed m̄ naturā sunt habēda: sic

fortanę vis

*Conspicite de fortuna
q̄ dicitur nobis adimere
q̄ dicitur nobis adimere*

*Nō fortuna p̄tinet ad
diuinitatem sed ad
mortalitatem*

Xerxes

Pindarus.
Theocritus

Homerus.

Vergilius.

Horatius

*de fortuna p̄tinet ad
diuinitatem sed ad
mortalitatem*

Vergilius.

Anaxago
ras.

Solon.

In bonis. Quid est aut tam scdm naturā q̄ mors senibus: Vulgaris etem illa de-
 mentia est cēfenda: dum parētib; / a ut liberis / pximis cognatis aut agnatis / notis
 vel amicis orbamur: lugemus animisq; cōtristamur: pilos euellimus: palmas ge-
 nasq; pcutimus: magnosq; replemus ululatu domū: & deū q̄si errantē accusamus/
 qui tam acerbe abstulisse videt qd' forte diu putabamur mansurū. Hoc facit a ior-
 rum ignavia: mentiū hebetatio atq; stulticia oberrans. Nec est modus iste nisi qui
 dam amor impatiēs: ut quē desiderat semp inuenisse credat. Ignorat q̄ppe rectus
 iudiciū: rōe multotiēs caret: modūq; nescit: neq; aliud pōt cogitat q̄ qd' diligit. Hic
 amor nō accipit de ipossibilitate solatiū: neq; de difficultate remediū. Etem quid at-
 tinet (ut ait Valerius) humano indulgere dolori: aut diuino numini iniuriā fieri:
 q̄ immortalitē suā nobis cōpartiri noluerit: Quasi dicat. nō est aliud lamentari de
 morte alicuius / nisi inuēre deo: q̄ ipm̄ immortalē nō fecit sicut sc̄pm̄. Sed qm̄ hec
 ita sunt cōstitutā ut neq; fleat / neq; mutari q̄ant: cōparemus nos ad ea q̄ acciderit
 fortia iō ferēda: imitemurq; in hoc breuissimo vitē cursu & Laurentiū & reliquos q̄
 cū laude & gl'ia vixerūt. Ipe em̄ is extitit / ut ab eo p̄ oēm vitā peti possint honestas
 tis exēpla. Nam ut ad eum iam reuertar cuius grā hæc habet orō: plena v̄tutis ac
 doctriñe illius per oēm etatē motū institutio. De quo ita loquor: ut primū ætas san-
 ctissime per oim officiorū gradus exacta. Tum q̄ moderate / q̄ modeste fortunæ
 bonis / in q̄bus modū seruare difficillimū habet / usus fuerit. Deinde v̄tutes eius a
 me paucis referant. Vt em̄ ab adolescētia ordiamur: educatus est a parētib; opti-
 mis atq; oim laude dignissimis / in casta ac religiosa domo: ita ut nulli unq; de se ma-
 ledico locū p̄beret. Habuit em̄ ipe p̄entes tum phumanos atq; honestate & v̄tute
 p̄stantes: tum vero deū timēt esia q̄ us nihil nisi laudabile / piū / castūq; p̄ceperit.
 Ipe autē natura optime institutus / industria ac diligētia auxit patnas traditiones.
 Studijs s̄rarum deditus / eam doctriñā secutus est quā humanitatis studia appella-
 mus. Ab his optime eruditus adolescētiā / quē multis voluptatū illecebris studia
 esse solent: in v̄tutis atq; honestatis cōtentione collocauit. Erat specimē atq; ingeniū
 magni futuri cuiusdā viri: quē patnas dotes nō equatur: sed & superatur: spabāt.
 In medio ferme a adolescētiæ cursu: q̄ ætas infesta libidine agitari solet: ut se castū a
 vitijs q̄ multos pessumdāt seruaret: electissimā adolescētiā uxore duxit: ut sacro
 cōiugio oēm labem libidinis ppulsafer. Quid v̄o de morib; adolescētiæ dicam?
 Nulla eius petulantia / nulla lascinia / nulli luxus / nulla p̄teruitas / nullē cōtumeliā /
 nullē iniuriē cōes illius cogitationes p̄ferri possunt. Nullos effulos sumptus vidis-
 mus: nullū flagitiū: nullū scelus: nullas comestationes: nullos cœtus nocturnos: sed
 integrā vitam / purā / modestā / temperatāq; nouimus oim vitiorū culpa & labe vacā-
 tem. Mirabant oēs eam adolescētis gravitatē q̄ nec in senib; q̄dem maior esset pos-
 sibilis. Maiores naturā summa diligentia p̄sequēbāt. Pudor & cōtinentia dū res foris
 quoddā in eo fecisse videbant. O adolescētia omni cōmendatione & beniuo-
 lentia cōmendanda: quantum nō nullorū morū ab eiusmōdi institutiōe differunt. qui si
 hunc n̄m imitari voluissent: melius p̄fecto & fame & honori cōsuluissent. At v̄o
 posteq; in vitū euasit: nunqd paulū ab institutē vitē cursu deflexit: nunqd se a vir-
 tute p̄nitina immutauit: Minime q̄dem: sed p̄sentū t̄ps maiore laude & p̄stantia cū-
 mularit. Nam primū patrie / tum vero amicis ac familiarib; maxime cōsulebat.
 Habebat em̄ in ore diuinā illam Platonis sn̄iam: Primū deo / tum patrie / demū ami-
 cis nos esse p̄creatos. Itaq; quāta religione fuerit / q̄ pietate qm̄ id pl̄ibus exemplis
 patet / nequa q̄ opus est narratione. Sed eos: ego me p̄cipue testem p̄fiteor quorū
 ille secretiora cōicabat. Vnam v̄tutem / ea est charitas v̄tutū oim parens / quā cole-
 bat maxie. Egenorū domiciliū erat. ille viduas / ille pupillos / ille v̄gines suis facul-
 tatibus sustentabat. Aderat p̄sto calamitosis. Patrociniū eius nō rogari se patieba-
 tur: sed admonere eum satis erat. Possem multos referre quorū ille inopiētis cor-

Valerius;

Laurentij
adolescētia

Plato:

Ecdiaz in
staurator

pijs subuenit. Neq; em̄ quæ homo optimus occulta esse volebat sunt a me propa-
landa. Fugiebat enim hominū plausus: ne id quod ei virtus sua debebat ad pom-
pam & inanem gloriam fieri videret. Referre possem plurima templa tum instaurata
rata/tum a fundamentis cōstructa: variaq; ecclesiarū ornamenta: quæ sunt ei cum
fratre præstantissimo viro atq; optimo ciue cōmunia: nisi ea ita oibus nota essent/
ut ad ea referenda oratio supuacua videret. Verum ita excelluit in his ædificandis
ornandisq; eorū deuotio ac magnificentia: ut nulli nostræ ætatis viri cum illis valeat
ant cōparari. Iam vero qualis in priam fuerit perspicuū est. Omnes suas curas / stu-
dia/cogitationes ad illius auctorem cōfirmationemq; cōferebat: nihil publici cō-
modi in priuatā utilitatem deriuabat: sola patriæ salus ante oculos versa. Bonaq;
e specula quadam prospectans ad illius cōmoda perspiciebat. Itaq; eius periculis
propulsandis erat solertissimus. Deniq; eam vigilantissimā ac sollicitudinem in rei
publicæ cura p̄bebat: ut nemo amantior patriæ videret. Neq; enim ut plures cons-
sueuerunt ex publicis calamitatib; dicitabatur: sed ut virum decet bonum / & pa-
triæ charitas requirit: publica dāna sua esse dicebat: ea cōsulens/ea sua dens que ad
pacem & getem publicā p̄inebant. Nullū deniq; p̄teribat boni viri cuiusq; patriæ
amantissimi officium. Præferebat priuatis cōmodis cōem utilitatē. Is erat ei questus
uberrimus: dignitatē atq; amplitudinē reipublicæ augere: cuius ip̄ius difficilissimē
poribus suas fortunas effundere pro illius cōseruatione. Iam v̄o q̄s ignorat quæ
obseruatia/quo officio/quo studio fuerit in amicos. Hoc mihi videtur venilissimū
se diciturus: nullū nostræ urbis ciuem plures habuisse amicos: nullū obseruasse dis-
ligentius: nullū sanctius coluisse. Quæ eorū modestia declarauit & fletus qui in sus-
nere affuerūt. Dolent certe maxis incōmodis q̄b eius interitū se affectos: desolatos
ip̄m sibi p̄reptum esse unū cui nemo ætatis nostræ erat neq; officio erga beniuolos
neq; amore comparandus. Erat natura ad amicitia p̄pensa: erat iucunda eius cōsue-
tudo: erat humanitas facetijs cōiuncta: erat sua uitas loquedi ac sale quodā resp̄sa
urbanitas: ut que ex eius ore p̄dicerent & risu cōdita / & serio prolata viderent. Le-
tabat̄ cum quæmp̄iā aut ornare dignitate poterat: aut iurare opibus: aut augere
honore: aut ab iniuria tueri. Quæ prop̄ plurimi illius amore tenebant̄ & beniuo-
lentia. Egregie id q̄dem v̄tutis indicium. Quid vero bñficia eius in amicos referant̄
que tot tantaq; sunt: ut dies potius mihi in his cōmemorandis q̄ v̄ba deessent. Id
maxime præclarū: q̄ in cōcedendo bñficio amicorū desiderio occurrebat. In refer-
rendo quoq; q̄ accipiendo p̄pensis q̄ rarum habet̄: nullis penes eum ad in-
petrandā bñficia p̄ibus opus erat. Erat p̄ito q̄rentibus auxiliū. Inuitabat etiam se-
pe ut sua liberalitate uti vellent sine cuiusq; inuidia aut malivolētia. Sua in me of-
ficia exponerem: nisi ad ostentatōem ea dici viderent̄: sed scio multoties in me bñ-
ficiū extulisse non requisitū: utroq; multū in rebus suis copias atq; op̄a obtulisse
q̄bus & me usum profiteor: cum ei res a me gratissima videret fieri si bñficiū rece-
pisse. O virū egregiū: o vitam om̄i laude cumulata: vereor ne cum sedare ma-
iorem cupiam in eius laudibus cōmemorandis/recredescat multorū iam obductū
vulnus: qui eo magis dolendū esse censent / quo maiore vitæ subsidio nudati vi-
deant̄. Sed fati necessitas æqua mente ferenda est: neq; p̄pterea vir sc̄tissimus meo-
rita laude priuandus: ut & honor debitus eius v̄tuti tribuat̄: & ceteri suo exēplo
ad glorię curricula inuident. Plura autē in eum fortuna larga manu cōtulit: ea oia
vidimus ab eo effecta meliora atq; illustriora fuisse: neq; ad fortunæ nutū / sed ad
v̄tutis normā ministrata. Nam ut a fortunę meritis incipiā: natus est in magnificē-
tissima ac ornatissima totius Italiæ ciuitate. Illam tum publicis / tum priuatis ædifi-
cijs augustiorē reddidit atq; ornatorē. Eā vero vita / his moribus / ea cōtinentia sus-
tit: ut plurimū ex eius v̄tute huic urbi dignitatis accesserit atq; ornamentū. Erat ex
nobili familia Medicorū: ac primaria ciuitatis in centesimū ferme annum amplius

Fortunæ
meritis do-
tatus,

mis eius muneribus functa. in qua multi equestris ordinis / plures omni laude infu-
 gues viri summis copijs ac honoribus claruerunt. Præm habuit eum quo neq; ius-
 tior vir / neq; humanior / neq; melior quisq; / neq; charior patrie civis fuit. At nulla
 in re filius inferior extitit virtute paterna: sed id egit per ome vite spūs: ut eam sua
 industria clariorē efficeret atq; uberiorē. Opes & diuitias nactus est tantas / q̄ntæ
 in cive optimo & liberalissimo & ciuitatis principe requiruntur. His nitidior / clarior
 orata modeste ad amplitudinē / ad magnificentiā / atq; egenorū subsidia usus est: ut
 nullam ex eis obrectationē / nullam inuidiā / nullū maledictū: sed laudem / cōmen-
 dationem & beniuolentiā omnīū consequeret: optaretq; hoies eas sibi perpetuo
 fore. Magna q̄dem virtus ac præclara: non efferni diuitijs: nō labi ultra q̄ ratio po-
 stulat: nō insolescere: nō sup̄bire: nō esse iniuriosum. Sapientē em̄ scripsit vir sapien-
 tissimus Hippocrates: diuitias vitiorū magis q̄ virtutū esse administratrices. At
 id efficit nolter Laurentius: ut si tanq; asseclis virtutū atq; opificibus uteret. Nullū
 eius insolens dictū: nullū factū imprudētius: nullē luxurij / nullē cōtumeliæ narrari
 queēt. Ad honesti em̄ p̄scriptū fitebat diuitijs: quæ oibus p̄desent: nocerent ne-
 mini. Corpis dotes exoptatissimas natura tribuit: firmū corpus: validudinem inte-
 gram: taturā procerā: faciem liberalem: quæ omnia iudicio rōnis parebat. Summū
 in rep. locum tenuit inter primores ciuitatis. Quem cum fortuna aliq̄n labefacta
 revoluit: virtus postea fortune impetū sup̄pauit. Adeo dignitati atq; honoribus in-
 stitutus atq; amplatus: ut existimari possit illius iniuriā in beneficiū fuisse conter-
 sam. Hac p̄stantia moderate semp̄ usus ad salutē patriæ & ciuitū cōmunitatē: nihil
 aliud cogitans / nisi quo modo posset prodesse q̄pl̄imis. Dixi de his quæ fortuna
 restimant. At vero vtutes animi quæ in eo fuerint / vita eius & quotidianus usus
 cōdicent em̄ in conspectu oim̄ positū: ita ut nulla pars vite esset occulta. Sed cū
 singulæ vtutes maxime hoies exornāt & præclaros efficiunt: tum vero illæ præci-
 pue quæ nos inter nos charitate & beniuolentiā deuinciunt: quæ eo mortalibus
 sunt acceptiores / quo maior ex eis utilitas ac maiora cōmoda percipiunt. Etenim
 prudentia / temperantia / frugalitas / continentia / rerum scientia illis tm̄ videtur
 prodesse in quibus consistunt: parum quidem ad alios declinantes. At vero iustitia
 / liberalitas / humanitas / cōmitas munificentiā cōmuni reipublicæ conseruatā
 omni ac p̄sidio accommodant: iuuantq; q̄plurimos. Nam iustitia ea est virtus quæ
 omnes reliquas complectitur. Nulla em̄ ciuitas / nulli hominū cœtus / nulla socie-
 tas absq; iustitia potest consistere diuitius. Emolumentū quidem rerum publicarū
 est: & humani diuiniq; iuris conseruatrix. Huius proximo accedunt quæ beniuo-
 lentiam pariunt: societates contrahunt: amicitias conseruant: & tanq; auxilium
 egeno sunt & calamitosi. Nihil est profectio neq; acceptius / neq; quod magis cō-
 ferat nobis q̄ vir beneficus & liberalis. Itaq; inter ceteras virtutes liberalitas ob-
 tinet principatū. Nam manum porrigit fessis: egenos sustentat: tergit lapsos: omni-
 bus opiculatur. Sed est mirum q̄ raro reperiantur huius virtutis cultores. Sibi
 em̄ quisq; timens ac fortune varietatem expauescens / prospicit rebus suis: & quæ
 multis accidunt considerans / manum contrahit: estq; in largiendo remissus. Sed
 quo rarior eo præclarior habendus est huius virtutis assector. Verūtamen & sus-
 periorum virtutum in Laurentio splendor emicuit: & his maxime claruit. Nam
 multarum rerum doctrinam tantam in eo perspeximus / quantam ne hi percipi-
 unt qui studijs literarum se totos penitus tradiderunt. Prudentia quoq; fuit ac
 temperantia singulari: nihil agens quod iure posse improbari videretur. Nam
 continentie vita omnis a tulit testimonium. Sed hæc virtutes versantur tantū in-
 ter domesticos parietes: reliquæ vero in aciem ac certamen publicum prodeunt.
 In primis enim iustitia sustentaculum vite communis fuit in eo admirabilis. Non
 enim solum ut sua cuiq; tribuerentur: sed sua scilicet etiam alijs condonabat: cu-

Hippocra-
tes,

virtutes eius

virtutes eius

Iustus

Liberalis.

rabat; ut boni p̄mio/mali debita poena afficerent. Sed oib; in rebo; equitatis rati-
onem maxime censuit habenda. Id ius optimū existimās quod prociū ab omni
sp̄itione iniurię videret. Liberalitas quę virtus grata est hominib;/ p̄re ceteris sibi
præclara ac domestica fuit; ut nemini dubium sit quin omnes nostre ciuitatis vi-
ros maxime antecesserit beneficentia & liberalitate; qui non solum ad monumenta
miserorū forū subueniebat; sed ultro offerebat quę multi petere verebant. Ne-
mo illum frustra rogauit; nemo enim qui rogasset inanis abiit. Larga manu optu-
labatur egentibus; multa coram/ sed plura secreto erogabat; & quę sepius palam
negabat/ ad euitandam ostentationem occulte largiebatur. Fuit semper domus
sua officina quędā beneficior; calamitosor; diuifonū; pauper; domib; ita tamē

Humanus

largies quę petebant/ ut nullā grām hoim veller intire. Iam vero facilitas eius atq;
humanitas iure ab oib; laudabat. Nam cū mltos dignitate atq; honorib; antea
iret; tñ se parem p̄bebat inferiorib;. Non diuitie/ nō op̄es/ nō clientelę/ nō dignita-
tes vel paulo elatiorē hunc egregiū reddiderūt. Erat aspectu gratus; familiaritate
benignus; iuricūdis cōsuetudine. Non aspernabat infimos; neminē cōdemnabat.
Facile aditus ad eū erant. Comes p̄cipue ac facetus. Nemo ad eum accessit quā pla-
catus beniuolusq; abiret. Iam munificentię opa recensenda non sunt; cū ante ocu-
los hoim versent. Tēpla ecclesie/ edificia plurib; in locis cōstructa; varia ornamē-
ta diuersis eccl̄ijs ad usū religionis cōdonata; q̄ idcirco enarrare nolūne videat
q̄ diuini cultus causa facta fuere/ ad hoim grām velle referre. Hīs vitę ornamē-
tis ac v̄tutib; p̄ditus; non solū priuato; hoim/ sed multor; etiā principū beniuo-
lentia cōtraxit. Eugenio autē summo pontifici ita charus fuit/ ut eius mortē egerio
me tulit; & qd̄ extrēmū potuit/ sumus eius singulari pōpa honestauit. Nā & hinc
eccl̄ieq; insignibus decora uit funus; & nepotes ad prosequendū defuncti corpus mi-
sit; neq; secus eam mortē tulit/ ac si quispiā sui grās sibi charissimis obijisset. O vni-
insignēo defendā mortem. Quid em̄ huic deerat qd̄ optimo homini ac frugaliss-
mo dignū esset. Sūma prudentia/ summa religio/ summa pietas ac cōtinentia hunc
omēs illustrabant/ vita integrā; mores incorrupti; sincera v̄tutis ratio; exoptata cō-
suetudo. Qui ita vixit; ut ne curiosis qdem oculis daret occasio detrahendi. Hunc
veluti ex quodā virtutū sacario nobis datū/ subtraxit mors imatura atq; inexora-
bilis fors fatore. O fortunę iniquā & inhumanā sortē; quę optimos quosq; viros
decerpe & de medio auferre cōtendat. Quis em̄ vir melior n̄ro Laurentio; quis
humanior; quis liberalior; quis vita sanctior; quis utilior citius; quis amātor pa-
trię fuit. At ip̄m impetus fortunę in optimo vitę cursu abstulit. Et cum eius opa
oib; fructuosa/ amicis magno usui/ ciuitati necessaria/ p̄rię utilis esset; patriam
optimo defensore/ urbem ciue p̄stantissimo/ nos amico optimo/ reliquos optato
p̄sidio spoliavit. Erant viles p̄multi in qbus fortunę vis posset impetū facere atq;
sp̄ elegit nobiliores ac meliores; neq; qd̄ vitę mortalitū cōducit/ sed qd̄ eius libido
appetat pro imperio aduertit. Sed omittamus fortunę temeritatem; & Laurentij
virtutū memores/ nomē eius cū omi beniuolētia p̄sequamur. Et cū nihil sit vitę
p̄claritatis; nihil amabilius; nihil qd̄ magis cōsulat rebus nr̄is; demus illi nos toto (ut
aiunt) aīo; & in ea excolenda ætate m̄ nr̄am & vitę omē ip̄s colloceamus. Eius em̄
splendore illustrati/ primū ex ip̄ius p̄ceptis vitā agamus; tum mortis menū & for-
midinē depellamus. Id alleq̄mur facilius; si Laurentij exemplū añ oculos posuer-
rimus. Tibi autē Carole; mi met debitū consolandi p̄solue; ac aīa duerte; ut bonus
deus/ & oīa q̄ bonus facit bona sint necesse cōuenit; nec arbitris id dūz; qd̄ quāq;
aut qbuscūq; faciendū est. Ad hoc eī nec nati sumus ut maneamus æterni; & q̄pe
cū dius accidit hoc/ arbitris melius. Nā natura nihil hoibus breuitate vitę iucū-
dius p̄stitit. Quis em̄ inter anxietatē vagientis sæculi erūnasq; morbor; ledentū;
nō magis mortē festinā desiderare deberet; q̄ longā satū & languidā vitā. Nam

In fortuna;

**Cōsolatio
mortis.**

sp̄m de fortuna

no com

enlu

dam in mūdo sumus pbamur quotidie in acie; & innumerabiles irę/avaricie/libi
dines/aliorūq; variōz incentiua vitiōz nos ptingunt ad ruinā: q̄ demū morte finē
suscipiūt. In q̄ (ut ait Cice. in Tuscul.) aut summū bonū; aut nullū malum esse co
gnouimus. Non igit̄ dolere debemus; nec inuidere, ut Ennius vir prudētissimus:
Nemo me lachrymis decorat ingit; nec funera fletu saxit. Nos igit̄ si qd tale accide
rit ut velut certe denunciatū; videamus ut exeamus e vita. Icti; & agentes grās pa
reamus. Nā nulla hercle tanta cōmoditas quā ex vita alicuius vī expectare vī cō
sequi valeamus; quin pluris facere debeamus ipm esse ex tot malis ac piculis vite
exemptū. Nectam cumulus bonoz iucūdus esse pōt. nec ullū tam cōmodū expe
ctandū. q̄ beata discessio. Si em̄ summus ille dies; ut ait Cice. & catholica bñ fans
xit auctas; nō extinetōem; sed cōmutationē affert loci; qd optabilius morte. Si aut̄
perimit ac delet oīno; ut q̄ t. idam stoicis placet; qd absurdū est ac rōne caret: quid
melius q̄ in medijs vite laboribz obdormire; & somno suauī sopiī sempitno. Ple
riq; etiā philosophi vite obprobriū attendētes; nihil aliud esse inferos voluerūt aut
humana corpa; q̄ veluti carceres tenebrosos; horridos; sordidos; & cruore factis
dos; qbus aie sunt indutę. Corpus em̄ suo pōdere aggrauat aīam. Ideo solū mali
quoz aias in se pronas fecit corpus usus; ad solutōez corpis perhorrescūt; & cū il
lud sien necesse est; cū gemitu & dolore ex hac vita recedūt. Boni aut̄ cum cordis
dulcedine desiderāt ad illū locū ascendere ubi beatitudine sempitna firuant; ubi illa
sublimia āgeloz agmina; Sanctus dñs deus sabaoth; clamare nō cessant; ubi lucis
iucūditas ppetua diffundit; ubi excussa oīni palea granū purum in cordis horreo
collocat; ubi sol ille nunq̄ in occasum tendens; bñōz mentes in amore diuinitatis
accendit. Quę cōsiderans ppheta David adhuc per speculū in enigmate; illius bo
ni capiebat amorem; ut ita istam protēdio hñs diceret. Heu mihi; quia incolatus
meus prolongatus est nimis. Senerat em̄ q̄ dilecta nobis esse debet illa taberna
cula dñi; ut ubi omēs amici sunt stolis albis; & palme in manibus eoz; & se
quint agnū quocūq; ierit. Non ergo mi Carole de magnifici & tam dilecti & me
rito diligendi fratris tui morte mens tua turbet; sed ex intimis cordis exprimat cur
hō Iob; Dñs dedit; dñs abstulit. sicut dño placuit ita factū est; nōmē dñi bñdictus. Iob
Nec doleas q̄ talē amiseris; sed gaudeas q̄ talē habueris; diesq; ille q̄ ab ignorātis
bus reputat extremus; per prudentiā tuā; eternitatis natalis æstimet. Cuius aīus
tantarę; ut utū p̄sidio munitus; de p̄senti pelago ad littus getis; de exilio ad priam;
de carcere ad palatū & sanctiorē regionē vitę; btām felici radio euolauit. Dixi.

Cicero;
Ennius

Cicero

Psalmissa.

Iob

POGGII Florentini Oŕo. V. ad summū Pōtificem Nycholaū. V.

Cio cōsuetudinis esse beatissime p̄ oīm ferme qui ad tuā san
ctitatē tum visitandī grā; tam legatōis officio primū accedant;
ut orōnem habeāt aut gratulatōz pro hac amplissima dignit
tate; aut ut utū tuarę laudes cōtinentē. Qui mos adeo ioleuit
ut nō uti hoc ustrato dicendi grē rudis cuiusdā & ignari peni
tus existimet. At v̄o mihi loqe alia snia est; qui cenleā neutz
horū a bonis & prudentibz laudandū v̄ris. cum alterz hois

parū cōsiderate loq̄ntis; alterz a dulcoris officū esse videat. Quid em̄ ei gratulę
nis; aut qd illi cōgaudeas; qui ad immensos ac cōtinuos animi corpisq; labores; ad
maximas curas; ad diuersarę gentiū regimē; ad infinitas molestias; ad sollicitudis
nem omniū ecclesiarū; & qd his maius est omnibus; ad difficilem ac molestā seruitu
tutē est assumptus. Rectius meo iudicio tali viro tanta rerū mole opp̄sso cōdolen
dum cōpatiendūq; est; & qdam tantis laboribz; tantęq; seruituti miserico dia has
benda. Non em̄ si recte & sc̄m Dei p̄cepta velis regere nauem Petri; tibi tuo iure
somnia; non getem; non cibū capere; non animi relaxatiōem q̄rere; nō tibi indul

Papatus of
ficiū zonis

AD PONTIFICEM NYCHOLAVM V.

gere; non cū solitis amicis / qd' tibi est grauissimū / more tuo viuere: nō tempus qd' scimus etiā bene utentibus breuissimū esse / tua uolūate transigere: nō lris in quibus & educatus es: qua in re maxia consolatio capiti / operā pro tuo desiderio dāt impedere. Alieno est tibi arbitrio uiendū: propria quodāmodo salus eripienda / ut salutē alijs largiaris. Totius christiani populi cura & sollicitudo tibi suscipienda: audiendę p'p'oz; legationes; rogationū voces: oppressorū querelę exaudiendę: querenda postulantū molestia; multoz; importunitas atq; insolentia tolerāda; miseranda omībus / iusticia singulis ministranda. Tibi uni pro omībus / quiescentibus ceteris labor suscipiendus. In specula em̄ quādā positus es: in qua tibi p'io omībus uigiliae iagendę sunt: ut nulla requies / nullū otiū / nulla remissio in tāta rerū sit uarietate. Verissime noster Seneca inquit. Magna seruitus est magna fortuna. In hac tam graui rerum sarcina / tanta negocioz; incubentū grauitate / tanto rerum confluentiū turbine / atq; multiplicibus tam diuersis curis quid gaudij / qd' iocunditatis / qd' leticie insit: cur gratulari deceat ne quicq; cōperio. Q. si Ioānes Chrysolost. in per eplā ad Hebręos adeo multa incubere unico ecclēie rectori scribit: ut mirū sit aliquid eoz; saluari posse: quantā molem rerum iminere / quantū uite future periculum instare illis dicemus: quoz; regimini ipimet omīs orbis ecclēias & cōmissas sibi a Deo & creditas esse testant: Certe cum plus ab eo exigat cui plus cōmissum est: immentum quoddā onus / & humanis uiribus nō ferendū fateri necesse est. Iudicā qd' nō solū deputatus es / s; quodāmodo religatus. Adde qd' hmoī imperator nō uirtē largiunt: non sciam: non doctrinā: non longiorē uitam / sed potius efficiunt breuiorē. At multi hunc statum tam amplū appetuerūt: & qdem plures sunt q; sapientes reperiunt. Ferunt quasi omēs cōmuni hoim stulticia & errore: ut ea optima ducāt / ad que uelut ampla & speciosa mortalū ambitio fert. Maior mortalū pars ducit opinione uulgi: & imperitorū uocibus mouet: ut magnā felicitatem & uite cōmoda in excelsio imperio ac dignitate sita esse putent. Sed nō errore opinionis / aut stultorū inscitia hæc metienda sunt: sed rōne & sapientia iudicanda. Cuius pcepta si sequi uoluerimus: ipa nos instruet: integritatē / clementiā / pietatē / sanctimoniā uite / humanitatē raro in magna rerum licentia contineri. Nōnullos quoq; sectos / ac religio & Christi pcepta postulent / hoc imperio abufos uidimus. Sed de his loquor qui ambulat in uis & lege. Bñi: qui non qd' liceat / sed quod deceat spectant: quibus necesse est ut eiusmodi uita si ad labores & rerum difficultatē spectes / angusta & misera potius q; foelix esse uideat. Illi ipi sanctissimi uiri tui p'decessores / qui parū cum saculo cōmercij habuerunt: grauitatē ponderis eoz; humeris iminentē sentientes: se Dei seruoꝝ; seruos appellauerūt: ut proculdubio more poetarū Sisyphi saxum uoluerunt Pontifices / si vicarios se nostri saluatoris considerent: hoc est ad eius imitationē cōstitutos dici possint. Qui uero pater sancte / tuas laudes: que qdem exquisitę sunt: sua orōne cōplectunt: quis uere id & tuo merito uideant posse facere: in meo iudicio aut uerboꝝ; ostentatores / aut assentatores improvidi censendi sunt. Sententiā profecto legisti Aristotelis in ij. Rhetoricoꝝ; libro: p'sentem laudare / esse opus adulationis. Quā si gentilis phūs improbat: nō uideatur apud Christi uicariū ullo modo probanda. Non em̄ nisi cum necessitas / & cū causa postulet / aut seipm / aut aliū p'sentem laudare deceat. Laudat se Aeneas apud Vergiliū cū dicit. Sum pius Aeneas fama sup aethera notus. sed apud suę uirtutis ignaros: & in suo suorūq; summo discrimine: ut auerteret iminentē in suos pestem se laudare inflans periculū coegit. Laudauit Cēsarem p'sentem Cicero pro Marcellis exulis restitutione: pro defensione Ligarij: pro tutela Deiotan regis. At ea non hois / sed cause & temporū fuit oratio. Virgebat em̄ uir ad omnia prudentissimus: illum clementiæ laudare: & quo exulis Marcelli restitutio erat impetrata: & aliorū querenda salus: tum ut idipm quod egerat cōfirmaret: tum ut & alios ab

Seneca.

Chrysolost.

Aristoteles

Laus sui ipsi
us & aliorum
Vergilius.

Cicero

exilio quoque reducendos incitare. Nam extra illas orationes non solum non laus dantur: Casarem sed illius a cetera detestatus est: non clementie sed crudelitatis nomine infestatus. At vero ubi nulla talis urget occasio: superflua videtur presentis laudatio & assentatori quam laudatori convenientior. Periculosa quoque eiusmodi laudatio est. Exstimant enim nonnulli vera esse quae de se predicantur: ac sapientiae virtutisque opinione inflati/tumidi:que prudentiae/ne dicam stultitiae innituntur: reiectisque sanis consiliis in magnos sepius errores incidunt: non effugientes temerarii nomen. Est tamen periculis sententia: ut crescat laudata virtus. Incitant enim quandoque nostris laudibus: & persepit sententiam: ut hi eadem quales describimur a laudante. Sed omnia modum/tempus/locum requirunt. Parce presentem laudare licet: & ita ut non sentiat mentientes: ut plus in se esse cognoscat quam exprimant dicentis verba: ut non rabore presenti excutiat/aut acribus risum. Sunt enim quidam ita mentiendo impudentes: ut quaecumque in hominem sapientissimum sanctissimumque dici possint/coegerant quaedam in laudes eius qui potius vituperatione quam laude mereat. Verum etiam in virum probissimum ac doctissimum presentis laus coeget/ruborem ingerat necesse est. mauiit enim vir probus esse quam dici bonus: & eiusmodi voces reculat. Quid igitur dicit quisquam/agendum censet: quam orationis materiam concedes: quem dabis campum in quo excurrere nostra possit oratio: Mihi quidem admonitiones quaedam cohortationesque ad recte imperandum videntur esse Pontificibus adhibende. Primum ad iustitiam misericordiae coniunctam cohortandi sunt. Misericors miserator & iustus inquit propheta: uno ad iustitiam/durobus ad misericordiam nobis usus. Tum ad beneficentiam ac liberalitatem: quae virtutes hominibus sunt gratissimae: & magnos Principes decet. Ad humanitatem quoque adhortandi: in qua magnus virtutis splendor refulget. Est enim virtutum omnium condimentum. Admonendi sunt: ut meminerint se homines esse/hoc est mortali ac fragili corpore: & quod morbis affici possint: licet sanctissimi & beatissimi appellentur. Quae cogitatio si sepius mentem subeat non sine Principes ultra humanam conditionem superbia effertur. Alexander Macedo qui se ut deum adorari coepit/peperat. Iouis progeniem ementus/dolore vulnerum ob cruce saucium coactus est se hominem fateri. Ita his nobis uti decet: ut nullum fastum/nullam arrogantiam/nullam insolentiam secum ferant. Illud praeterea Pontifices admonendi videntur: in magna fortuna magna animi moderationem esse praestandam. Difficillimum quippe est seruare modum in rebus secundis: & rationis impio uti. Arduum quoque: in summa rerum licentia consistere infra rationis cancellos. Nam cum magna diuturnaque imperia etiam sapientium animos fatigent: ac soleant reddere ut plurimum homines superbos atque animi impotentis: praeclearum videtur honesti viam sequi: neque ad extrema deflecti. Quae si Paulo apostolo/qui virtus est in caelum raptus: in quo loquebatur Christus: eius conversatio in caelis erat: qui Doctor gentium datus est angelus sathanae qui eum colaphis caret/ne reuelationum magnitudine extolleret. Quanto magis verendum est his qui in terris versantur: ut supra modum elati/ac inani rerum pompa quae breuis est & ad modicum perseuerat tempus decipiant. Certe hominibus vocibus resonare aut res Pontificum semper decet. Et quo maior eorum dignitas est: eo magis semper ut suae fragilitatis meminerint admonendi. Per multa enim sunt quae aliqui Principes errare cogunt: adulatores/dolosi/suffragones/inuidi/detractores: quorumque verbis per sepe etiam boni Principes in magnos errores inciderunt. Falsus praesepit rumor/et quorundam perversa rerum interpretatio omnia in peius trahentium multos errare coegit. Vndique enim insidie tendunt principantium a uribus/ab his qui aliorum etiam periculo expleri cupiunt suas cupiditates. Horum fallacis ne decipiantur/ magna cura & diligentia est prouidendum. Cohortandos insuper ad clementiam censeo. Durum quippe est/acerbitatem aut iracundiam ad magnam fortunam adiungere: & non patere misericordiae refugium calamitosis. Illud vero in primis iterandum memorie ins

Quibus
pa admo
nendus
Psalmsia.

Alexander

AD PONTIFICEM NYCHOLAVM V.

fixam esse oportere id quod virtuti debeat / nullo modo pecunie concedendum
 Iniquissimum est enim & fere calamitosum / pecuniam virtutibus preferri : & quam
 rem serui loco esse deceat / obtinere probitate posthabita principatu. Verum pau-
 ter sanctissime difficillor mihi q̄ reliquis dicendi ratio videt esse proposita. Nam
 quæ alijs orationibus copiam præstare tua mihi eripuit egregia tua virtus ac sin-
 gularis. Quid est enim ad quod te cohortari aut admonere sit opus : cum tua sapi-
 entia alios monere possis. Quid quod alterius verbis egeas : cum tamen ipse eos
 dicendi genere sis admodum exercitatus. Quid enim grauius / quid sanctius / quid
 sapiētius (ut alias omittam) illa ultima oratione tua post Eugenij & sequas ad
 Cardinales habita : in qua veluti præfagium fuit : talem te futurum / qualem tunc
 Pontificem exoptasti. Nunquid ad pacem / optimum omnium mortalium bonum max-
 imus nomen dulce est / & res ipsa salutaris : inter Italos ceterosq; christicolos statuen-
 dam es cohortandus? At tu ipse tanta affectione / tanto ardore illam appetis ac co-
 cupiscis : ut nemini omnium qui viuat cedes illius desiderio consequende. Nunquid ad
 humanitatem / clementiam / ceterasq; virtutes es impellendus? At hec tibi tuis studi-
 tura doctrina / tuta natura ad honestum propensa iam diu parta esse vidimus. Nam
 quid ad labores appetendos / ac subeundas curas quæ tanto fastigio iminerent? At
 al' tanto studio tam continue subis : ut potius tibi fræno q̄ calcabis opus exiit :
 cum ne ad quietem quidem somni ullum tibi tempus vacuum relinquat. Nullo ad
 monitore / nullo cohortatore indiges beatissime pater. Legisti omnia præcepta vir-
 tutum. Tum sacras / tum gentiliū litteras didicisti. Nullū te doctrine genus elingit.
 Legisti omnium prædecessorū tuorum gesta Pontificum. Nosti qui ex eis laudandi
 tibiq; imitandi sint : ut qui ut dicam leuiter tolerandi. Quosdam fuisse scimus qui
 bonis lauslaerent : quosdam in quibus multa desiderarent. Vnum tamen mihi
 relinqui video cohortationis genus : quo absq; fastidio & recte videar uti posse.
 Id est : ut te exhorter / ut teipm imiteris : ut similis sis tui : ut memineris quibus am-
 bus / quibus moribus / qua vita hanc sis tam amplam / tam desideratā a multis di-
 gnitatem cōsecutus. A teipso enim omnis bene gerende reipublice institutio manan-
 da est / & recta viuendi ratio. A teipso virtutū omnium exempla petenda. Nihil tibi
 extra teipm querendum est : nullis tibi opus erit extenus ad bene agendum præsidij
 si tuis copijs uti voles. Scis qua vixeris continentia : qua moderatione vite. Scis po-
 stulare hoc tempus : ut pecunia doctrina / ambitio bonis artibus / virtuti cedat im-
 pudentia : oportunitas a modestia superet. Scis te semp in optimis literarum studijs
 fuisse versatum : & viros doctos ac bonos coluisse. Pristina tibi humanitas atq; beni-
 gnitas cōseruanda est : & hi mores continuandi qui tibi hanc dignitatem pepererūt.
 Odisti vitia semp : virtutū es iter per oem vitam cōplexus. Non enim rebus externis
 nō ambitione / nō p̄cijs / nō pecunijs hunc tibi onerosum honorem a Deo demum
 datum scimus : sed virtutibus & sanctimonia morū. Sed cū tuā cogitationē ad ea cō-
 uerteris quæ tuis moribus & dignitati intelligis cōuenire : illud te rogo pat̄scillime
 ut illi tui amici prisca quos inter me unū esse profiteor / nō excidat memoria : prout
 multis iam vidimus cōtingisse. Coniūgit amicitiam / ut optime nosti studiose eorumq;
 & honorū morū similitudo. Qua licet maxima Imperia & dignitates diluere so-
 leant : tamen beniuolentiā retinere decet : eum p̄sertim qui non utilitate / sed virtuta-
 tum officijs a micia metitur. Et magni quoq; Principes amicis eguerunt : quos li-
 cet cuiq; sibi beneficentia atq; indulgentia compare. Itaq; inter ceteras tuas curas
 & hanc non postponas oro : ut prisorum amicorum / quorum numero me fuisse
 profiteor / in mentem veniat : ut eis subsidio sis : neq; egere patiaris : ut faueas in-
 genijs. Et plurimos tui similes tua opera esse velis : ut seminarium quoddam
 virtutum sterras in hoc tuo principatu : ut liberales disciplinae efflorescant hinc
 veluti Saturni ætate : quæ iam pene collapsæ & extinctæ culpa temporum videt

Oratorē &
oim exp̄tū
cōmendat.

Adhortatō
ad eundem.

Ut amicorū
meminerit.

banitur. Nam bonæ artes & virtutis alumne/a quibus rerum cognitio & honesti ratio peccat: desertæ cultoribus velut in obscuro latent/ tanq̃ in solitudine & quoddam exilium relegatæ. Hæc tibi in lucem erigende sunt: & in usum cœtūmq; hominū restituende. A quo emillarū salutem implorabimus: si tu nobis desis/ quem illæ tam diu velut alumnū præcipuū suis uberibus nutrierūt: lauerūt pater sanctissimæ s̃arum studia: & egregij doctrina viri posthabiti diutius q̃ religionis ipsius & virtutis ratio pateret: ex quo iam s̃arum cupiditas refrinxit. Vbi em virtuti honor & præmiū defuit/ nulli ad eius exercitia excitant. Sed iacent semper/ ut ait Cicero: quæ apud quosq; vident improbari. Vides philosophiam utramq; bonarum artium parentem/ & vitæ ac morum magistrā/ iam obsoleta m̃ squalidāq; discentiū inopia effecta/ latere in tenebris: neq; ut olim cōsuevit in luce hominū versari. Hæc solum appetunt artes & s̃m̃ in precio/ quæ ad ferendas lites ac iurgia & ad quæstum spectant. Nullos aut paucissimos virtus ipsa & sciendi ratio mouet. quoniam inglorij habent & ignobiles: ubi pluri ambitio & pecunia q̃ virtus & probitas estimatur. A te uno pater sanctissime/ expectantur ea quæ multis vident defuisse. Ab alijs alia sunt quærenda: tibi soli honor hic/ hæc prouincia debet: ut s̃arum studia/ & docti viri tua opera recreati/ in pristinam dignitatem auctoritatemq; restituantur. Seis quantā utilitatem uniuerso orbi ad bene viuendū attulerint sapientes: quorum consilio/ studijs/ prudentia & humanitas ad homines introducta: & vita moribus/ & res publica legibus constituta. A doctissimis quoq; viris religio nostra contra hæreses plurimas defensa & propagata est. At istis & vitæ cōmodis & fidei defensoribus cartissimus: nisi ad proborum ac sanctorū virorum vitam fuisset admixta rerum plurimarū scientia & doctrina: quibus tanq̃ armis usi sunt/ ad oppugnandū hæreticorum vires: & tuendam fidem. Itaq; inter ceteras tuas curas (repetam em̃ iterum) hæc sit potissima pater sanctissime: ut subleues atq; efferas doctos viros: & reuiscere facias studia artium optimarum: ut ostendas in te dignitatem auctam: non immutatos mores. Hoc tuum est proprium exercitiū: hoc tuū & nominis & gloriæ opus: hic tuū pōtificatus erit fructus uberrimus. Hoc tibi pariet apud Deum æternum præmiū: laudem apud homines imortalem. Sed cum omnia pater sanctissime tibi agenda proposueris / quæ tanta mole onus requirunt/ illud nunc te rogo: ut memineris Poggij tui: qui tot annis/ tanto tempore tanta familiaritate fuit tuæ virtuti deditissimus: qui te semper coluit & in primis dilexit. Sum iam veteranus in Curia miles: ut qui eam ānos quadraginta fuerim secutus: & certe minori cum emolumento q̃ deceat eum qui non omnino fuit alienus a virtute & studijs humanitatis. Iam emeritis stipendijs in coloniam prætoris more sum ad quietem corporis/ ad laborem animi destinandus. Quod nisi tua in me beniuolentia assequar: nescio cuius fauor & opera sit amplius expetenda.

Cicero.

Doctoz virorū utilitas

Sese commendat.

• LIBER ORATIONVM
Poggij finis.

Faint, mostly illegible text in a Gothic script, likely a Latin manuscript. The text is arranged in several columns and contains various words and phrases, some of which are partially obscured by ink bleed-through or fading.

De...
S...

De...
S...

LIBER ORATIONUM
P...